

(א) א' ור' בחזקיה אמר, וזכאה חולקיהון ד'ישראל, ד'קב"ה אתרעיי בהו, ויהב לון אורייתא קדישא, ג'ואזהר לון, ויהב לון עיטא, לאסתמרא מעילא ותפא, בגין דלא ישלוט בהו בר קב"ה בלחודוי. ואינון ידעי לדחייא מנייהו פל מקטריגין, וכל קסטירין, בגין דיהון חולקא ד'עדביה ואחסנתיה, פד"א א' כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

מאמר הוא ישופך ראש

(ב) ת"ח, ביומא דר"ה, קב"ה יתיב בדינא על עלמא, וכל בני עלמא ד'עאלין ה' לחושבנא, ולא אית מאן דלא עאל בחושבנא. וספרין דחיינ ומתינ פתיחן בההוא יומא.

חלופי גרסאות

א חסר כאן. נוסח אחר לדר' ס"ב חסר זה (מונקאטש).
ב נוסח אחר ר' (דפוסים הראשונים). ג נוסח אחר ויהוה

דפוסים הראשונים). ד נוסח אחר יתבי (קראקא). ה נוסח אחר בחושבנא (דפוסים הראשונים).

מסורת הזהר

א (דברים לב) ב"א קצר צ"ד.

הסולם

הוא ישופך ראש

כש"א, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. קסטירין היינו שוטרי המלך המענישים, מלשון ראהו קסדר אחד (שבת מ"ט).

(ב) ת"ח ביומא דר"ה וכו': בוא וראה, ביום ראש השנה, הקב"ה יושב בדין על העולם. וכל בני העולם נכנסים לחשבון, ואין מי שלא יכנס בחשבון. וספרי חיים ומתים פתוחים ביום ההוא.

והקב"ה

מאמר

א) ור' חזקיה אמר וכו': (חסר תחילת הענין) ור' חזקיה אמר, אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה רצה בהם, ונתן להם התורה הקדושה והזהיר אותם, ונתן להם עצה להשמר מהמקטריגים שמלמעלה ומהמזיקים שמלמטה, כדי שלא ישלוט בהם רק הקב"ה בלבדו. והם יודעים לדחות מהם כל המקטריגים וכל המחבלים, כדי שיהיו חלק גורלו ונחלתו.

(דפו"י דף כ' טור ג')

- ב** **זהר** **נה** **חדש**
- ג) והקב"ה בגין דאתרעצי בהו, יקב לון עיטא לאשתזבא מכל ימקטרגין דלעילא, דאינון אתמנן יבכל זמנא דדינא שרנא על עלמא. בהאי יומא יאזדמנן ישראל לאתערך רחמי עלייהו. ובמה. בשופר.
- ד) דהא קלא דנפיק, סליק לעילא, ואתער שופר דלעילא. פדין אתער רחמי מאתרניהו. וקב"ה קם מכורסניא דדינא ויטיב בכורסניא דרחמי, ותייס עלייהו דישראל, ולא אתייהיב רשו למקטרגא עליהון.
- ה) וישראל תייבי בתיובתא קמי קב"ה, ונתקעי שופר, ואתער רחמי. דהא ההוא קלא דנפק, אתערותא דרחמי יאיהו. וכדין, דלטורא לא יכיל לקיימא קמי כורסניא דרחמי. דהא לא אתי מההוא סטרך, ולא אשתכח יקטיגורא.
- ו) ביומא דכפורי, דאיהו חתימא דדינא, וקיימי ישראל בקדושתא דמאריהון. בההוא יומא, בגין דלא יקרב דלטורא למקדשא, יתבין ליה שעיר, דאתי מסטרך דרוחא מסאבא, והוא מסאבא, ורוחא מסאבא אתהני מיניה, והוא אתעסק ביה, ולא קריב למקדשא לסאבא. וכדין אנפין נהירין, וישראל אשתזיבו מיניה.
- ז) בזמנא אחרך פד סגיא חובי בני נשא, האי דלטורא, בשעתא דדינא איתער על חובי עלמא, פדין איהו אתי ואשתכח ימקטרגא קמי קב"ה, יאסתאב

חלופי גרמאות

ו נ"א קטרוגין (קראקא). ז נ"א מסיף וכל בכל (קראקא). ח נ"א אודמן (קראקא). ט נ"א ל"ג עליהון (קראקא). י נ"א ניהו (קראקא). כ נ"א קטרוגא (קראקא). ל נ"א דלטורא (קראקא). מ נ"א ויסתאב (קראקא).

מאמר	הסולם	הוא ישופך ראש
ג) והקב"ה בגין דאתרעצי וכו': והקב"ה משום שרצה בהם, נתן להם עצה להנצל מכל המקטריגים שלמעלה, שהם מתמנים בכל פעם שהדין שורה בעולם. ביום ההוא, נועדים ישראל לעורר רחמים על עצמם. ובמה. היינו בשופר.	ג) בגין דאתרעצי וכו': והקב"ה משום שרצה בהם, נתן להם עצה להנצל מכל המקטריגים שלמעלה, שהם מתמנים בכל פעם שהדין שורה בעולם. ביום ההוא, נועדים ישראל לעורר רחמים על עצמם. ובמה. היינו בשופר.	הוא ישופך ראש לו אחיזה אלא בצד שמאל, ולא בקו האמצעי שהוא רחמים. וע"כ לא נמצא קטרוג.
ד) דהא קלא דנפיק וכו': כי הקול היוצא מן השופר, עולה למעלה ומעורר השופר שלמעלה, שהוא הבינה, או מתעוררים הרחמים ממקומם, והקב"ה קם מכסא הדין, ויושב בכסא הרחמים, ומרחם על ישראל, ולא ניתנה רשות למקטרג לקטרג עליהם.	ד) דהא קלא דנפיק וכו': כי הקול היוצא מן השופר, עולה למעלה ומעורר השופר שלמעלה, שהוא הבינה, או מתעוררים הרחמים ממקומם, והקב"ה קם מכסא הדין, ויושב בכסא הרחמים, ומרחם על ישראל, ולא ניתנה רשות למקטרג לקטרג עליהם.	ו) ביומא דכפורי דאיהו וכו': ביום הכפורים שהוא חתימת הדין, וישראל עומדים בקדושת אדונם, ביום ההוא נותנים לו שעיר, כדי שלא יקרב המשטין אל המקדש, דהיינו השטיר לעזאזל, שהשטיר בא מצד רוח הטומאה. והוא טמא, ורוח הטומאה נהנה ממנו, והוא המשטין, מתעסק בו, ואינו קרב אל המקדש לטמא. ואז הפנים מאירים, וישראל נצולים ממנו. (ביאור המאמר הזה, תמצא בהסולם פרשת ויצא, מאות שפ"א עד אות שפ"ז. ובפרשת נח אות ק"ד וק"ה).
ה) וישראל תייבי בתיובתא וכו': וישראל שבים בתשובה לפני הקב"ה, ותוקעים בשופר, ומתעוררים הרחמים, כי קול הזה היוצא מן השופר הוא התעוררות הרחמים. ואז לא יכול המשטין לעמוד לפני כסא הרחמים, כי אינו בא מאותו הצד, כלומר שאין	ה) וישראל תייבי בתיובתא וכו': וישראל שבים בתשובה לפני הקב"ה, ותוקעים בשופר, ומתעוררים הרחמים, כי קול הזה היוצא מן השופר הוא התעוררות הרחמים. ואז לא יכול המשטין לעמוד לפני כסא הרחמים, כי אינו בא מאותו הצד, כלומר שאין	ז) בזמנא אחרך כד וכו': בזמן אחר, דהיינו בזמן המבול, כשנתרבו עונות בני אדם, משטין הזה בא, בשעה שהדין מתעורר על עונות העולם שאז הוא בא והמקטרג נמצא לפני

(דפני דף כי טור ג)

זהר נח חדש ג
מקדשא, וכל אנפין עציבין, ודינא אשתכח. ועל דא קץ כל בשר בא לפני. לפני
ודאי, למתבע על חובי בני עלמא, דאינון גרמו י.

מאמר תיבה איהו גופא

ח) ת"ח, כל ב"נ דייעבד וינטר פיקודי אורייתא, נשמתא "אסתמרא
בגופיה, דאיהו תיבה, ולא אתענש, ולא ישלוט עליה מלאך המות. וכל ב"נ
דלא נטיר ולא קיים פקודי אורייתא, ואעבר עליה, מלאך המות כדין ישלוט עליה.
ט) ת"ח, תיבה, איהו גופא. נח ואשתו, י"ה. שם ואשתו, ו"ה. ואתעביד
השם מלא, ידו"ד אחד. יפת ואשתו, י"ה. חם ואשתו, ואינון כדוגמא.
י) ודא ויאמר אלהים לנח. אלהים, דא שכניתא, קץ כל בשר וגו'.
צ) צהר תעשה לתיבה, דא איהו נח דגופא. אתה ובניך וגו', גוכרין לחוד,
ונשין לחוד. ויעש נח, דא ברית קדישא. ככל אשר צוה אתו אלהים, דא
שכניתא. ויאמר ה' לנח, הקא מדת רחמים.
יא) ומן הבהמה אשר לא טהורה היא שנים איש ואשתו, דהא היא
מסטרך דמסאבא, וע"ד אמר, והאבדתי. ואסתפל דלית ביה, אלא תריז, ולא

מסורת הזהר
1) (בראשית ו) ב"א של צ"ד. 2) (שם). 3) (שם) נח מט
בחי"ג בחשמתות ח"א רנד: ה) (שם ז) נח ס צ"ב.
ו) (שם).
קראקא) נ"א גופה (ווינציא). ק ה"ג בהגהות דפוס ליוורנו נ"א
(הגהות דפוס ליוורנו). ש נ"א מוסיף לנח דא שכניתא לנח קץ כל
(קראקא). א נ"א מוסיף רחמים דא גופא כי אונך ראיני [צדיק] (דפוסים הראשונים).

מאמר תיבה איהו גופא
לפני הקב"ה, ונטמא המקדש, דהיינו שהמלכות
נפרדה מו"א, וכל הפנים עצבים, והדין נמצא.
ועל זה כתוב, קץ כל בשר בא לפני. כי, קץ
כל בשר, שהוא המשטין הנקרא כן, בא לפני
ודאי לבקש דין, על עונות בני אדם, שהם
גרמו דין.
מאמר תיבה איהו גופא
ח) ת"ח כל ב"נ וכו': בוא וראה, כל
אדם העושה ושומר את מצוות התורה, הנשמה
נשמרת בגופו, שהגוף נקרא תיבה, ואינו נענש,
ואין מלאך המות שולט עליו. וכל אדם שאינו
שומר ואינו מקיים את מצוות התורה, ועובר
עליהם, אז שולט עליו מלאך המות.
ט) ת"ח תיבה איהו וכו': בוא וראה,
תיבה היא הגוף. נח ואשתו ה"ס י"ה. שם
ואשתו, ו"ה. ונעשה השם מלא ע"י נח ואשתו
וע"י שם ואשתו, שהם י"ה ו"ה אחד. וה"ס
(דפוי"דף כי טור ג)

ד זהר נח חדש
 אית בהון שבְּעָה שבְּעָה, כְּמָה דְּכְתִיב בְּעוֹף הַשָּׁמַיִם, אֲרַבַּע סָרִי דְּכַר וְנוֹקְבָא,
 לְחֵיות זָרַע עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ. * שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ וְגו' אֶסְתַּפֵּל וְחַמִּי, עַל מַה
 דְּאָמַר בְּקַדְמִיתָא וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרָה הִיא, וּלְבַתֵּר שְׁנַיִם שְׁנַיִם.
 יב) * א"ר יְהוּדָה, ת"ח לִית לָךְ בְּכַל לַיְלָא וְלַיְלָא, דְּלֹא תִיפּוֹק נִשְׁמַתָּא
 מִגּוּפָא דְב"נ, דְּאִיקְרֵי יוֹנָה. דְּכְתִיב, וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה. הִקְלוּ הַמַּיִם, אֲלֵיךְ מַיִם
 וְדוֹנִים, כּד"א * הַמַּיִם הַדּוֹנִים. דְּאִינוּן מַסְטָרָא דְמַסְאָבוּ. מַעַל הָאָרֶץ, דְּאִינוּן
 לְעֵיל מִן אֲרַעָא, אֲלֵיךְ מְלַאכֵי חַבְלָה.
 יג) מַה פְּתִיב. וְלֹא מְצָאָה הַיּוֹנָה מְנוּחָ, דְּאִתְמַנְעִי מְעַלְמָא עֵילָאָה, וּמִן
 צְדִיקִים דְּלַעֲלָא, וּבְמַפְלָא בְּרַכָּאן. הַה"ד, וַתֵּשֶׁב אֵלָיו אֵל הַתִּיבָה פִּי מַיִם עַל
 פְּנֵי כָל הָאָרֶץ.
 יד) אֲפִיק לָהּ תְּנַיִינוּת, וַיּוֹסֶף שַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ, וּמִגּוֹ דוּחָקָא וְצַעֲרָא,
 וְתַבָּא אֵלָיו הַיּוֹנָה לַעֲת עָרְב, דְּלֹא הוּת נְהָרָא לֹון שַׁעֲתָא ד' דְּרוּוּחָא, כְּמָה דְּהוּת
 בְּקַדְמִיתָא, וְאִתְחַשֵּׁף לָהּ יוֹמָא, וְאִתְעָרְב לָהּ שְׁמָשָׁא.
 טו) וְמָה אֲמַרְת לְנַח וְלַבְנוֹי. * מְצַאוּנֵי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹכְבִים בְּעִיר. * אֲלֵיךְ
 נְטָרֵי תְרַעֲי יְרוּשָׁלַיִם. וְעַכ"ד, * וְהִנֵּה עֲלָה זֵית טָרֵף בְּפִיָּה, וְעַל דָּא וַיֵּדַע נַח כִּי

מסורת הזהר (שם) פנחס שכ צ"ר. (ח) (שם) ה) שלח נב צ"ו ז"ח
 כב ט"ד שליו כג ט"ג שוי"ט. (ט) (תהלים קכד) נח לה
 צ"א. (י) (בראשית ח) כי תצא יא צ"ש ז"ח כג ט"ג
 שכ"ד. (כ) (שיר ה) לך לו צ"א. (ל) (בראשית ח) שלח
 נד צ"ט.

חלופי גרסאות
 ב ה"ג דפוס מונקאטש ובשאר הדפוסים כתוב כל. ג נ"א
 ליה (דפוסים הראשונים). T נ"א דרוחא (דפוסים הראשונים).
 ה נ"א מסיף שומרי החומות אלין (דפוסים הראשונים).

מאמר הסולם תיבה הוא גופא
 משום שהיא מצד הטומאה. וע"כ נאמר
 והאברתי מרכבותיך (מיכה ה' ט'), והסתכל
 שאין בו, בצד הטומאה, אלא שנים, ואין בהם
 שבעה שבעה, כמו שכתוב בעוף השמים,
 שבעה שבעה זכר ונקבה, שהם ארבע עשרה,
 לחיות זרע על פני כל הארץ. שנים שנים
 באו וגו'. ולא הזכיר בביאתם אל התיבה,
 שבעה שבעה. הנה הסתכל וראה, שזה טובב
 על מה שאמר מקודם לכן, ומן הבהמה אשר
 לא טהורה. היא, ועל זה אמר אח"כ שנים
 שנים. אבל מבהמה טהורה באו ז'. וסמך
 הכתוב, על מה שכתוב מקודם לכן.
 יב) א"ר יהודה ת"ח וכו': אר"י,
 בוא וראה, אין לך בכל לילה ולילה, שלא
 תצא הנשמה, הנקראת יונה, מן הגוף של
 האדם. שכתוב וישלח את היונה. לדאות הקלו
 המים. אלו הם המים הזדונים. כמש"א
 המים הזדונים, שהם מצד הטומאה. מע"ל
 הארץ. שהם למעלה מן הארץ, דהיינו מלאכי
 חבלה.
 (דפו"י דף כ' טור ג' *) דף כ"א טור ב')

יג) מַה כְּתִיב וְלֹא וְגו': מַה כְּתוּב, וְלֹא
 מְצָאָה הַיּוֹנָה מְנוּחָ, שֶׁהַנִּשְׁמָה שְׁנוֹקְרָאֵת יוֹנָה,
 נִמְנָעָה מִהָעוֹלָם הָעֵלְיוֹן, וּמִן הַצְדִּיקִים שְׁלֹמַעְלָה,
 וּמִכָּל הַבְּרֻכּוֹת. ז"ש, וַתֵּשֶׁב אֵלָיו אֵל הַתִּבָּה
 כִּי מַיִם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ.
 יד) אֲפִיק לָהּ תְּנַיִינוּת וכו': הוֹצִיאָה
 שְׁנִית, וַיּוֹסֶף שַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ. וּמִתּוֹךְ
 הַדּוּחָק וְהַצַּעַר, וְתַבָּא אֵלָיו הַיּוֹנָה, שֶׁהִיא
 הַנִּשְׁמָה, לַעֲת עָרְב. הַיִּינוּ, שֶׁשַּׁעַת הַרוּחָה לֹא
 הִיְתָה מֵאִירָה לְהֵם כְּבַתְחִילָה, וְנַחֲשֵׁךְ לָהּ הַיּוֹם,
 וְהַעֲרִיב לָהּ הַשֶּׁמֶשׁ.
 טו) וְמָה אֲמַרְת לְנַח וכו': וְמָה אֲמַרָה
 לְנַח וּבְנוֹי, מְצַאוּנֵי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹכְבִים בְּעִיר.
 אֲלוֹ שׁוֹמְרִים שְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַיִם. הַכּוֹנֵי פְצֻעוֹנֵי
 וְגו'. וְעַם כָּל זֶה, וְהִנֵּה עֲלָה זֵית טָרֵף בְּפִיָּה.
 שֶׁהִיסוּרִים הַמְרִים כּוֹיִת, הֵיוּ חֻבִּיבִים לָהּ, וְהֵיוּ
 טָרֵף בְּפִיָּה. מִפְּנֵי שֶׁמִּמְדַּקִּים הַעוֹנוֹת. וְע"כ,
 וַיֵּדַע נַח כִּי קָלוּ הַמַּיִם. שֶׁנִּתְחַזְּקוּ מְלַאכֵי הַקְּדוּשָׁה
 עַל מְלַאכֵי חַבְלָה. וַיִּחַל עוֹד שְׁבַעַת וְגו' וְלֹא
 יִסְפֵּה

זהר נח חדש ה
 קלו המים, ואתתקפו מלאכי דקדושה על מלאכי חבלה. ויחל עוד שכעת זמים
 אחרים כו', ולא יספה וכו', תרבו המים מעל הארץ.
 טז) בטר דאסתפר ואעבר ההוא זימנא דשליט מלאך המנות, ואתעברו
 תיבין מעלמא, מה פתיב, ויזפר אלהים את נח.
 יז) וספינתא אמתילת לתיבותא דנח, ואית בה גוברין יהודאין וישמעאלים
 ובני עשו, כדוגמא דא אית בגופא, כליל מכולהון, דגופא דא, לאו איהו מן
 נשמתא קדישא, ודא הוא דאמר לנח, דאיהו נשמתא לנשמתא, כד"א ו עשה לך
 תבת עצי גפר.
 יח) ודא הוא דאמר לאברהם, לך לך מארצך, למה תרי זימני. אלא, פוק
 מן דירתך ומן גופך, ומן בית אביך, דאית שלם דלעילא. אל הארץ אשר
 אראך, דא גופא, דאיהי תיבת נח.
 יט) וכדוגמא דא הנה נח, הה"ד וישלח את היונה. ונאפיקו לה ליונה
 מן תיבותא, ויחבו לה במיא. כדוגמא דא נפקא לה יונה מן תיבותא דנח,
 כמא דאתאמר ו' ולא יספה שוב אליו עוד.
 כ) ר"י אומר, נח פד הנה בתיבותא, הנה דחיל דלא ידבר ליה קב"ה

מסורת הזהר
 (שם) נח ע"ז. (ז) (שם ו) וירא סה אות ריה ויקרא
 עז אות רלו. (ח) (שם ח) לעיל אות יב צ"ח.
 (ט) (דפוסים הראשונים). י נ"א ליה (דפוסים הראשונים).
 כ נ"א ל"ג מן בדוגמא עד סוף האות. ל נ"א מוסיף ויצא ושוב [כו'] עד ולא (וויניציא). ח נ"א דחיל הוא
 (דפוסים הראשונים).

מאמר המלים תיבה הוא גופא חלופי גרסאות
 יספה וגוי' תרבו המים מעל הארץ, שנחברו
 וכלו המים הזדונים.
 טז) בטר דאסתתר ואעבר וכו': אחר
 שנסתתר בתיבה, ועבר אותו הזמן ששלט בו
 מלאך המות, ונעברו הרשעים מן העולם. מה
 כתוב, ויזכור אלקים את נח.
 יז) ספינתא אמתילת לתיבותא וכו':
 ספינה נמשלה לתיבת נח, כי יש בה אנשים
 יהודים וישמעאלים ובני עשו. כעין זה יש
 בגוף, שהוא כלול מכולם, מכל ע' אומות,
 וגוף הזה הכלול מן האומות, אינו הגוף של
 הנשמה הקרושה. אלא של נפש חיה (כנ"ל
 ב"ח בראשית אות תי"ג) וזה הוא שאמר לנח,
 שהוא נשמה לנשמה. כי נח ואשתו הם י"ה,
 שנח הוא י' דהיינו נשמה לנשמה, או חיה,
 ואשתו היא ה' דהיינו נשמה (כנ"ל אות ט').
 כש"א עשה לך תבת עצי גופר. שהוא הגוף,
 הנקרא תיבת נח. כלומר גוף, המלביש את
 הנשמה.
 (דפוס י' דף כ"א טור ב')

תיבה הוא גופא
 יח) ודא הוא דאמר וכו': וזה הוא
 שאמר לאברהם לך לך מארצך. למה ב' פעמים,
 דהיינו, מארצך וממולדתך. אלא לך מדירתך,
 ומגופך. אשר ממולדתך היינו מדירתך,
 ומארצך. היינו מן הגוף שלך, ומבית אביך,
 היינו משלמות שיש לך עתה מלמעלה, אל
 הארץ אשר אראך. הוא הגוף שהוא תיבת נח.
 דהיינו גוף הראוי להלביש הנשמה, כנ"ל.
 יט) וכדוגמא דא הנה נח וכו': וכעין זה
 היה נח. ז"ש, וישלח את היונה. שהוציא את
 היונה, שהיא הנשמה. מן התיבה, שהיא הגוף,
 ונתנו אותה במים, שהם המים הזדונים, כנ"ל.
 כעין זה יצאה לה היונה, שהיא הנשמה.
 מתיבת נח, שהוא הגוף. ולא שבה עוד אל
 הגוף. כמש"א, ולא יספה שוב אליו עוד.
 כ) ר"י אומר נח וכו': ר"י, נח, כשהיה
 בתיבה, היה מתירא, שלא יזכור אותו הקב"ה
 לעולם

מדרש נח הנעלים ז
בנגדו. א"ר, זו היא הנשמה שהיא אצלו עזר, להוליכו בדרך קונו. והיינו
דתנן בא ליטהר מסייעין אותו. ת"ר, כשהאדם הולך בדרך קונו, הרבה מסייעין
אותו. נשמתו מסייעת אותו. מלאכי השרת מסייעין אותו. שכינתו של מקום
מסייעת אותו. וכלם מכריזין לפניו ואומרים, ה בלכתך לא יצר צעדך ואם
תרוץ לא תכשל. רבי נתן אומר, נשמתן של צדיקים מסייעין אותו.

מאמר תרין עולין דאילתא

כה) רבי אלעזר ורבי יוסי חמוי, הוּו אָלוּ מַאוּשָׁא לְלוּד. א"ר יוסי לר'
אלעזר, אפשר דשמעת מאביך, מאי דכתיב, ויעקב הלך לדרך ויפגעו בו
מלאכי אלהים. א"ל הכי שמיע לי מאבא, אינון הוּו מלאכים דאוןפוהו בקדמין
מארעא דישראל. א"ל, מאן אינון. א"ל לא ידענא. א"ל, יאות לכוּן צדיקנא,
מלה דפומכוּן ככתרא דמלכותא, ברישא דמלכא.

כו) עד דהוּו אולי מטו למערתא דלוד, שמעו ההוא קלא דאמר, תרין
עולין דאילתא, עבדו קדמי רעותא דניתא לי, ואינון הוּו משרייתא קדישא,
דערע יעקב קמיה. אתרגיש ר"א, וואצטער בנפשיה, ואמר, מאריה דעלמא,
כך אורחוי, טב לך דלא נשמע, שמענא ולא ידענא.

כז) אתרגיש ליה ניסא, ושמע ההוא קלא דאמר, אברהם ויצחק הוּו.
נפל על אנפוי, וקמא דיוקנא דאביו, א"ל, אגא שאילנא, ואתיבונא, דאברהם
ויצחק הוּו, דערעו ליעקב, כד אשתויזב מלכין.

חלופי גרסאות

צ נ"א מאושאה (קראקא). ק בדפוס קראקא חסר מן א"ל
עד א"ל. ר נ"א ואסתעיר (קראקא). ו נ"א בנפשו (דפוסיס
הראשונים). ו נ"א קלא ההוא (קראקא). א נוסח אחר
דאבוי אמר ליה (דפוסיס הראשונים). ב נוסח אחר דערעי ליעקב (דפוסיס הראשונים).

מסורת הזהר

ד (משלי ד) וישלח פו צ"ב. ו (בראשית לב) וירא קנב
צ"ג.

תרין עולין דאילתא

שליווהו מתחילה בשעה שהלך מארץ ישראל.
א"ל מי המה. א"ל איני יודע. אמר לו, יפה
לכם הצדיקים, שדברי פיהם הם ככתור מלכות
בראש המלך.

כו) עד דהוּו אולי וכו': בעוד שהיו
הולכים, הגיעו למערת לוד, שמעו קול ההוא
שאמר, שני עופרי אילה, עשו לפני רצוני
הנוח לי, ואלו היו המחנה הקדושה שפגש יעקב
לפניו. נתרגש ר' אלעזר ונצטער בנפשו, ואמר,
רבון העולם, כך הם דרכיו, טוב לנו שלא
נשמע, שומעים אננו, ואין אנו יודעים.

כז) אתרגיש ליה ניסא וכו': קרה לו
נס, ושמע קול ההוא שאמר, אברהם ויצחק
היו

המלים

מאמר

אצלו עזר להוליכו בדרך קונו. והיינו דתנן,
הבא לטהר עוזרים לו. שנו חכמים. כשהאדם
הולך בדרך קונו הרבה עוזרים לו. נשמתו
עוזרת לו, מלאכי השרת עוזרים לו, שכינתו
של הקב"ה עוזרת לו, וכולם מכריזים לפניו
ואומרים, בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ
לא תכשל. רבי נתן אומר, נשמותיהם של
צדיקים עוזרים לו.

מאמר תרין עולין דאילתא

כה) רבי אלעזר ורבי יוסי וכו': ר"א ורבי
יוסי חמוי, היו הולכים מאושא ללוד. א"ר
יוסי לר' אלעזר, אפשר ששמעת מאביך, מ"ש,
ויעקב הלך לדרך ויפגעו בו מלאכי אלקים.
אמר לו, כך שמעתי מאבי, אלו היו המלאכים
(דפוסי דף כ' טור ד')

ה מדרש נח הנעלם

(כח) א"ל, גברי, פוק פיקתך, וסב סיבתך, דפום ממלל וברבך דהוא. ולא דא הוא בלחודוהי, אלא ללכל יצדיקא, נשמתהון דצדיקא מערען קדמוהי לשזכותיה. ואינון ימלאכיא קדישי עילאי.

(כט) ותח, יצחק קיים הנה בההוא שעתא, אכל נשמתא קדישא אתנסיבת בכורסי יקרא דמאריה, פד אתעקד על גבי מדבחא, ומכדין אסתימו עינוי מלמחזי. והינו דכתיב, ויפחד יצחק הנה לי.

(ל) א"ל מה אנן תמן. כא"ל, אנא ואת ימלאכי עילאה, לאשתעשעא במשיחא מלכא דדוד. קם, עד דהוה קם, תמא תמוהי דאנפוי נהירין כשמשא.

(לא) א"ל תמוי, מלה תדתא שמעת, או בנהירו יקרא זיוא דמשה אסתכלת. א"ל לא. אלא ופאין אינון צדיקא, ודנטרין להון משרייתי קדישי עילאי, שנאמר כ"י מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

מאמר על חומותיך וגו' הפקדתי שומרים

(לב) א"ר יהודה, עשה הקב"ה ירושלים למעלה, כנגד ירושלים של מטה. ונשבע שלא יבא שם, עד שיבואו ישראל בירושלים של מטה. שנאמר, בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר.

חלופי גרסאות

א נ"א ל"ג ברי (קראקא). ד נ"א הוה (דפוסים הראשונים).
ה נ"א כלן (ווינצ'א). ו נ"א צדיקיא (דפוסים הראשונים).
ז נ"א מלכיא (קראקא). ח נ"א נשמתיה (דפוסים הראשונים).
ט נ"א עינוהי (קראקא). י נ"א מליחוי (דפוסים הראשונים).
כ נ"א ל"ג א"ל (קראקא). ל נ"א מלכיא (קראקא). מ נ"א בנהירות (דפוסים הראשונים). נ נ"א דמטרין (דפוסים הראשונים).

מסורת הזהר

ת (שם לא) משפטים קג צ"צ. א (תהלים צא) הקסה"ז
אות רכ ח"ב קסד. ז"ח מח ט"ד שמי"ח פד ט"ג ש"ג.
ב (הושע יא) וירא קיה צ"ב.
ג נ"א ל"ג א"ל (קראקא). ל נ"א מלכיא (קראקא). מ נ"א בנהירות (דפוסים הראשונים). נ נ"א דמטרין (דפוסים הראשונים).

תרין עולין דאיילתא

היינו שכתוב, לולא וגו' ופחד יצחק היה לי (ביאור המאמר הזה, תמצא בזהר מצורע אות ט"א, עד הסוף).

ל) א"ל מה אנן תמן וכו': א"ל מה אנו שם. א"ל אני ואתה הם מלאכים עליונים, להשתעשע עם דוד מלך המשיח. קם. בעוד שהיה קם, ראה חמיו, שפניו של ר' אלעזר מאירים כשמש.

לא) א"ל חמיו מ"ה וכו': א"ל חמיו, דבר חדש שמעת, או באור היקר זיוו של משה הסתכלת. א"ל לא. אלא אשרי הם הצדיקים ששומרים אותם, מחנות קדושים עליונים. שנאמר, כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

מאמר על חומותיך וגו' הפקדתי שומרים

לב) א"ר יהודה עשה וכו': א"ר עשה הקב"ה ירושלים למעלה כנגד ירושלים של מטה

הסולם

מאמר

היו. נפל על פניו וראה צורת אביו. אמר לו, אני שאלתי על ב' העופורים, והשיבו לי שהיו אברהם ויצחק, שפגשו את יעקב כשניצל מלבן.

כח) א"ל ברי פוק וכו': אמר לו בני הוצא את הכריתה שלך וקח את הפניה החדשה שלך. כי פה מדבר גדולות היה. ולא זה הוא בלבד, אלא לכל הצדיקים נפגשים אליהם נשמות הצדיקים להצילם. והם מלאכים קדושים עליונים, פיקתך הוא, כריתה שלך. כי תרגם כרת, הוא פסיק. (שמואל א' ב' ל"ג) סבתך, הוא מלשון סבה ופניה, מלשון כי היתה סבה מעם ה'. (מלכים א' י"ב).

כט) ות"ה יצחק קיים וכו': ובוא וראה, יצחק היה חי באותה שעה, אבל נשמתו הקדושה נלקחה לכסא הכבוד של רבונו בשעה שנעקד על המזבח, ומאז כהו עינוי מראות.

(דפו"י דף כ' טור ד')

מד"ש **נח** **הנעלם** **ט**

ל"ג וְשָׁבַע כְּתוּת שֶׁל מְלָאכֵי הַשֶּׁרֶת שׁ שׁוֹמְרִים אוֹתָם סְבִיב, וְעַל כָּל פֶּתַח וּפְתַח כְּתוּת שֶׁל מְלָאכֵי הַשֶּׁרֶת. וְהֵם הַפְּתָחִים הַנִּקְרָאִים "שַׁעְרֵי צְדָקָה". וְאֵלוּ הֵם הַפְּתָחִים, הַמְכַוְּנִים לְהַפְנִס שֵׁם נִפְשׁוֹת הַצְּדִיקִים. וְדַהֲמַע"ה נִכְסֵף לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר, פֶּתַח לִי שַׁעְרֵי צְדָקָה אֲבֵא בָּם אוֹדָה יְהוָה, זֶה הַשַּׁעַר לַה' צְדִיקִים יָבוֹאוּ בוֹ.

ל"ד וְלִמְעַלָּה מֵהֶם שׁוֹמְרִים מַה"שׁ, בְּחֻמּוֹת הָעִיר. שֶׁנֶּאֱמַר "עַל חֻמּוֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַיִם, זֹו הִיא יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, הַפְּקֻדָּתֵי שׁוֹמְרִים, אֵלוּ מַה"שׁ." * וְתֵאנָא, שָׁבַע פְּתָחִים יֵשׁ לְנִפְשׁוֹת הַצְּדִיקִים, לְהַפְנִס עַד מְקוֹם מַעְלָתָם. וְעַל כָּל פֶּתַח וּפְתַח שׁוֹמְרִים.

ל"ה הַפְּתַח הָרֵאשׁוֹן, נִכְנְסֵת הַנְּשָׁמָה בְּמַעְרַת הַמְּכַפְלָה. שֶׁהִיא סְמוּכָה לַג"ע. וְאֵדָה"ר, שׁוֹמֵר עָלָיו. וְכִתְהָ, הוּא מְכַרְיֵז וְאוֹמֵר, פִּנּוּ מְקוֹם, שְׁלוֹם בּוֹאֵךְ. וְיִצְאָה מִפְּתַח הָרֵאשׁוֹן.

ל"ו הַפְּתַח הַשְּׁנַי בְּשַׁעְרֵי ג"ע, וּמוֹצָאָה אֶת הַפְּרוּכִים, וְאֶת לֵהֵט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. וְכִתְהָ, נִכְנְסֵת בְּשְׁלוֹם. וְאִם לֹא, שֵׁם תִּקְבַּל עוֹנֶשָׁה, * וְתִשְׁרַף בְּלֶהֱב הַפְּרוּכִים. וְכִנְגָדָם הָיוּ הַפְּרוּכִים בְּמַקְדָּשׁ, בְּשַׁעַר שֶׁהִכְהֵן נִכְנָס בְּיוֹם הַפְּפוּרִים, זָכָה נִכְנָס בְּשְׁלוֹם. לֹא זָכָה, מִבֵּין שְׁנַי הַפְּרוּכִים יוֹצֵא לֵהֵב, וְנִשְׁרַף מִבְּפָנִים, וּמֵת. וְהָיוּ מְכַוְּנִים כִּנְגָד אֵלוּ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר גֵּן עֵדֵן, לְצַרֵּף הַנְּשָׁמוֹת.

ל"ז וְכִתְהָ הַנְּשָׁמָה, נוֹתְנִין לָהּ פִּינְקָס סִימָן לִיפְנֵס, וְנִכְנְסֵת לַג"ע אֲשֶׁר בְּאַרְצָה. וְעַמּוּד אֶחָד שֶׁל עֵנָן וְנוֹגַהּ מְעוֹרֵב זֶה בְּזֵה, וְעֵשֶׂן וְנוֹגַהּ סְבִיבָיו. שֶׁנֶּאֱמַר,

מסורת הוזהר חלופי גרסאות

ג) (תהלים קיח) ביא שלט צ"ג ח"א ז: ט) (ישעיה סב) ט וי"א ל"ג מן שומרים עד והם (קראקא). ו וי"א ל"ג שערי (קראקא). פ וי"א מוסיף הראשון ונכנסת בפתח השני (קראקא). צ וי"א ותשפט (דפוסים הראשונים). ק וי"א בשערי (דפוסים הראשונים).

מאמר **הסולם** **על חומותיך וגו' הפקדתי שומרים**

מטה, ונשבע שלא יבא שם, עד שיבואו ישראל בירושלים של מטה, שנאמר, בקרבך קדוש ולא אבא בעיר (פירוש הדברים הוא בזהר ויחי אות תמ"ב בהסולם ב'סו').

ל"ג וְשָׁבַע כְּתוּת שֶׁל וכו': וז' כתות של מלאכי השרת שומרים אותם סביב, ועל כל פתח ופתח כתות של מלאכי השרת. והם הפתחים הנקראים, שערי צדק. ואלו הם הפתחים המכוונים להכנס שם נפשות הצדיקים. ורוד המלך עליו השלום נכסף להם, שנאמר, פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה זה השער לה' צדיקים יבואו בו.

ל"ד וְלִמְעַלָּה מֵהֶם שׁוֹמְרִים וכו': ולמעלה מהם שומרים מלאכי השרת בחומות העיר, שנאמר על חומותיך ירושלים, זו היא (דפו"י דף כ"י טור ד') * דף כ"א טור א')

על חומותיך וגו' הפקדתי שומרים ירושלים של מעלה. הפקדתי שומרים, אלו הם מלאכי השרת. ולמדנו שבע פתחים יש לנפשות הצדיקים להכנס עד מקום מעלתם. ועל כל פתח ופתח, יש שומרים.

ל"ה הַפְּתַח הָרֵאשׁוֹן נִכְנְסֵת וכו': (א"צ פירוש).

ל"ו הַפְּתַח הַשְּׁנַי בְּשַׁעְרֵי ג"ע וכו': (ועי' לעיל ז"ח בראשית אות תת"ח) סוד להט החרב המתהפכת, ותבין הדברים.

ל"ז זִכְתָּה הַנְּשָׁמָה נוֹתְנִין וכו': זכתה הנשמה נותנים לה כתב, שהוא סימן להכנס. ונכנסת לגן עדן אשר בארץ. ועמוד אחד של ענן ונוגה מעורבים זה בזה. ענן ה"ס הארת החסדים, ונוגה היא הארת החכמה, שעמוד האמצעי מיוחד זה בזה ומערבם יחד. ועשן ונוגה

י מדרש נח הנעלים
 וּבְקִרְאָהּ עַל כָּל מְכוּן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאֶיהָ עֲנֵן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְנוֹגַהּ. וְהוּא נְעוּץ מִלְמַטָּה לְמַעְלָה לְשַׁעְרֵי יְשָׁמַיִם. זְכָתָהּ לְעֵלוֹת לְמַעְלָה, עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עֲמוּד. לֹא זְכָתָהּ יוֹתֵר, נִשְׁאֲרֵת שָׁם, וּמִתְעַדְנֶת מִהַטּוֹב אֲשֶׁר לְמַעְלָה. דָּא"ר יוֹסִי, רְאִיתִי ג'ע, וְהוּא מְכוּוֹן כְּנֶגֶד פְּרוּכֵת קֶרֶחַ הַנּוֹרָא אֲשֶׁר לְמַעְלָה. וְהִיא נִהְיֵית מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה, אֲבָל אֵינָה נִיזוֹנֵית מִמֶּנָּה.
 (ז) זְכָתָהּ לְעֵלוֹת, עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עֲמוּד, עַד שְׁמַגְעַת עַד הַפֶּתַח הַשְּׁלִישִׁי. וְהוּא נֶגֶד הַרְקִיעַ הַנִּקְרָא זְבוּל. וּמַגְעַת עַד יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר שָׁם. וְשָׁם א השוֹמְרִים. זְכָתָהּ, פּוֹתַחִין לָהּ הַפְּתָחִים וְנִכְנָסֵת.
 (ח) לֹא זְכָתָהּ, נוֹעֲלִים הַשְּׁעָרִים, וְדוּחִים אוֹתָהּ לַחוּץ, וְנוֹטְלִים פִּינְקֶסָה מִמֶּנָּה, וְהַנְּשָׂמָה אוֹמְרֵת, מִצְּאוּנֵי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹכְבִים בְּעִיר, אֵלּוּ מִלְּאֲכֵי הַשְּׂרֵת, הַשּׁוֹמְרִים בִּיהַמ"ק וִירוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר לְמַעְלָה. נִשְׂאוּ אֶת רְדִידֵי מַעְלֵי. זְהוּ פִּינְקֶס סִימָן שְׁלָהּ. שוֹמְרֵי הַחוֹמוֹת, כּד"א עַל חוֹמוֹתֶיהָ יְרוּשָׁלַיִם הַפְּקֻדֵי שוֹמְרִים.
 (ט) זְכָתָהּ לְעֵלוֹת, נִכְנָסֵת שָׁם בְּאוֹתָן הַשְּׁעָרִים, וּמִשְׁבַּחַת לְהַקְב"ה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר לְמַעְלָה. וּמִיכָאֵל הַשֵּׁר הַגָּדוֹל מִקְרִיב אוֹתָהּ לְקַרְבָּן. א"ר יִצְחָק לְרַבִּי חֲזִיָּא, מַה קָרְבָּן הוּא זֶה, יְכוּל לומר בְּשֵׁאֵר הַקְרָבָן. א"ר חֲזִיָּא, הַקְרָבָה זו הִיא כְּאֵדָם הַמִּקְרִיב דוֹרוֹן לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ.
 (י) וּמִיכָאֵל הוֹלֵךְ עִמָּה, עַד הַפֶּתַח הַרְבִּיעִי וְהַחֲמִישִׁי וְהַשְּׁשִׁי, דְּאוֹמֵר לְפָנֵי הַקְב"ה, רַב־שׁ"ע, אֲשֶׁרֵי בְּנִיךָ, בְּנֵי אוֹתְבִיךָ אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים הַטּוֹבִים הַזּוֹכִים לָזֶה. עַד שְׁמַגִּיעִים לְשַׁעַר הַשְּׂבִיעִי, שֶׁהוּא עֲרֻבוֹת, וְגַנְזֵי חַיִּים טוֹבִים מְצוּיִין שָׁם, וְכָל נִשְׁמוֹתֵיהֶם שָׁל צְדִיקִים כְּלָם שָׁם, וְנַעֲשִׂים מִלְּאֲכֵי

מסורת הוזהר (ישעיה ד) ויהי נז צ"א. ו (שיר ז) לעיל אות טו (ישעיה סב) לעיל אות לד צ"ד.
 ר נ"א ירושלים (קראקא). ש נ"א ליג עד (ווינצ'א) נ"א ונכנסת בפתח השלישי (קראקא). ת נ"א ליג ומגעת (קראקא). א נ"א שומרים (ווינצ'א). ב נ"א שלה סימנה (דפוסים הראשונים). ג נוסח אחר מוסיף כאש כשאר (קראקא). ד נוסח אחר ואומר (קראקא).

הסולם מאמר
 וְנוֹגַהּ סַבִּיבֵי, מִסְבִּיב הַעֲמוּד. עֲשׂוּן הֵיינו הַדִּינִים דְּשִׁמְאֵל, הַשּׁוֹמְרִים עַל הָאֵרֶת הַחֲכָמָה, שְׁלֹא יִינְקוּ מִמֶּנָּה הַחִיצוֹנִים. שְׁנֵאמַר, וּבִרְאָהּ ה' עַל כָּל מְכוּן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאֶיהָ עֲנֵן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְנוֹגַהּ. וְהוּא נְעוּץ מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, לְשַׁעְרֵי שָׁמַיִם. כְּלוּמַד, שְׁאִינוּ מְאִיר מִמַּעְלָה לְמַטָּה. זְכָתָהּ הַנְּשִׂמָה לְעֵלוֹת לְמַעְלָה, הִיא עוֹלָה בְּאוֹתוֹ הַעֲמוּד. לֹא זְכָתָהּ יוֹתֵר, נִשְׁאֲרֵת שָׁם וּמִתְעַדְנֶת מִן הַטּוֹב אֲשֶׁר לְמַעְלָה. שְׁא"ר יוֹסִי, רְאִיתִי גַן עֵדֶן, וְהוּא מְכוּוֹן כְּנֶגֶד פְּרוּכֵת קֶרֶחַ הַנּוֹרָא אֲשֶׁר לְמַעְלָה, שְׁה"ס הַרְקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרֶחַ הַנּוֹרָא נִטּוּי עַל דְּאִשְׁיָהּ מִלְמַעְלָה, (כ"ל ז"ח בְּרֵאשִׁית (דפוס" דף כ"א טור א'))
 עַל חוֹמוֹתֶיהָ וְגו' הַפְּקֻדֵי שוֹמְרִים
 אֵרֶת ש"פ) וְהִיא נִהְיֵית מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה, אֲבָל אֵינָה נִיזוֹנֵת מִמֶּנָּה. נִהְיֵית, פִּירוּשׁוֹ מִמַּטָּה לְמַעְלָה כְּמוֹ שְׁנֵהֵינִים מִן הַרִיחַ. נִיזוֹנֵת, פִּירוּשׁוֹ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה. כְּמוֹ אֲכִילָה וְשִׁתִּיה.
 (ל) זְכָתָהּ לְעֵלוֹת עוֹלָה וְכו': (א"צ פִּירוּשׁ).
 (לח) לֹא זְכָתָהּ נוֹעֲלִים וְכו': (א"צ פִּירוּשׁ).
 (לט) זְכָתָהּ לְעֵלוֹת נִכְנָסֵת וְכו': (א"צ פִּירוּשׁ).
 (מ) וּמִיכָאֵל הוֹלֵךְ עִמָּה וְכו': (א"צ פִּירוּשׁ).
 וזהו

מד **נח** **הנעלים** **יא**
השגרת, ומקלסין לפני הקב"ה, ונזונין מזיו השכינה, אספקלריא המאירה, ושם המנוחה והנחלה, ונח חיי העוה"ב, אשר עין לא ראתה אלהים זולתך.
מאמר אלה תולדות נח

מא ונהו, אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים. מי ראוי להיות בןו ההנאה והמנוחה והמרגוע, מי שהוא איש צדיק תמים. אמר רב פפי, זאת המנוחה למעלה היא, את האלהים התהלך נח, למעלה, ולא למטה.

מב אלה תולדות נח, ר' אלכסנדראי פתח ^ט לא יקנה כף אל זר ולא תשתנה לאל נכר. לא יקנה כף אל זר, זה יצה"ר. ולא תשתנה לאל נכר, שלא תבעול ארמית.

מג רבי אלעזר ואומר, לא יקנה כף אל זר, שלא תהא נח לכעס. שכל הכועס, כאלו עובד ע"א. דא"ר עקיבא, כף הוא דרכו של יצר הרע, היום אומר לך עשה כה, ולמחר אומר לך עבוד עבודה נרה, והולך ועובד.

מד הוא הקנה אומר, פעם ת"ח גדול מכולן. בד"א, בדברים שהם פגוד הקב"ה, דאמרה תורה ^ט אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. אכל בדברים אחרים אסור לו לכעוס. והרב אצל תלמיד, כדי שיהא מצוי בכבודו ובמוראו מותר. ואצל שאר העם למען יקנה מוראו עליהם לשם שמים, מותר. ושאר אנשים אסור, שאין פעסנותם ליראת שמים.

מה א"ר שמעון, ומדת הצדיק, קשה לכעוס, ונח לרצות. וזו המדה גדולה מכולם, וכא הכתוב להורות, אלה תולדות נח, נח בדתו, נח בדיבורו, נח במהלכו. ומי עושה זה. איש צדיק. וכשמת, ^ט אומרים עליו, אי עניו, אי חסיד. תמים הקנה בדורותיו, ולמאי ינפה, את האלהים התהלך נח, למעלה על כל המעלות.

מו (*) ויולד נח שלשה בנים. תאני רבי פרוספדאי, אלו ג' הנהגות אשר באדם. הנהגת הנשמה, להיות לו עזר בעבודת בוראו, והיא הנקראת שם.

חלופי גרסאות	מסורת הזהר
ה נ"א ליג השכינה (קראקא). ו נ"א אמר (דפוסים הראשונים). ז נ"א מדות (דפוסים הראשונים). ח נ"א אומר (דפוסים הראשונים).	ח (בראשית ו) נח א צ"א. ט (תהלים פא) תצוה כ צ"א. י (משלי כא).
אלה תולדות נח	מאמר
הסולם	מאמר אלה תולדות נח
מד) הוא היה אומר וכו': (א"צ פירוש).	מא) וזהו אלה תולדות נח וכו': (א"צ פירוש).
מה) אמר רבי שמעון מדת וכו': (א"צ פירוש).	מב) אלה תולדות נח וכו': (א"צ פירוש).
מו) ויולד נח שלשה בנים וכו': (א"צ פירוש).	מג) רבי אלעזר אומר וכו': (א"צ פירוש).
ומי	(דפויי דף כ"א טור א' *) טור ג')

יב מדרש נח הנעלם
והנהגת התאונה, והיצר הרע, המנהיג והמחמם את הגוף בדבר עבירות, והיא הנקראת חם. והנהגת היצ"ט, המנהיג את האדם בכל טוב, וליפות מעשיו בתורה ובקראת השם, והיא הנקראת יפת. והנהגה הזו ינהיג האדם להוליכו בדרך חיים.

מז ומי מעכב ומפסידו. ותשחת הארץ לפני האלהים, והו הגולם, המפסיד והמשחית את הכל. ועליו אמר שלמה בתחמתו, משחית נפשו הוא יעשנה. מאי הוא יעשנה, אמר רבי פרוספדאי הגולם יעשנה נשחתת.

מח ד"א אלה תולדות נח, מה פתיב למעלה מהענין, וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו. רבי אליעזר אומר, בא וראה שאין פמדת בשר ודם, מדותיו של הקב"ה. מדת בשר ודם, עושה מה שעושה, ולאחר פן מתחרט ומתעצב ממנו, יכול אף הקדוש ברוך הוא פן.

מט ת"ש, דכתיב וראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע. והזהיר לאדם ואמר, ובחרת בחיים למען תחיה. ואם הוא הולך בדרך רע, הוא בעונו ימות. שנאמר, עונותיו ילפדונו את הרשע. פך פתיב, וירא ה' כי רבה רעת האדם. אמר הקב"ה, אני רואה כי כלם מחוייבים, ואם יכלו ברעתם, הרי יאבד עולמי. פיון שראה לנח ובניו שהיו צדיקים וישאר פליטה בעולם, התנחם ושמח.

נ וא"ר אליעזר, האי וינחם, לשון נחמה הוא. וכן פל וינחם שבתורה, לשון נחמה הוא. רואה את הרע, ורואה את הטוב, ומתנחם עם הטוב. א"ל ר' עקיבא, לדכריד, מאי ויתעצב אל לבו. א"ל, בא וראה מדת רחמנותו של הקב"ה, כי אע"פ שהתנחם לקח עצבון על אבדת הרשעים, שאע"פ שהיו רשעים, אינו חפץ במיתתן, ולא הייתה שמחה לפניו.

נא א"ר יהודה, מאי דכתיב ונח מצא חן בעיני ה'. שמו גרים, נח בהפוך חן. ולמה לפתח קרא בתולדותיו תחלה, כדי להראות לעולם כמו שהוא היה צדיק, אף הם היו צדיקים, וראויין להתישב העולם מהם.

מסורת הזהר
חלופי גרסאות
(כ) (בראשית ו) נח יא צ"ב. (ל) (משלי ו) תוריע יח צ"ג. (ח) (בראשית ו) ביב ריד צ"ג. (ו) (דברים ל) ב"א קסא צ"ג. (ט) (דברים ל) הקסה"ז אות ט קרושים לה צ"ל שלח יא צ"א ז"ח מד ט"ד שליו תקי"ח צה ט"ג שכ"ח. (ט) (משלי ה) וירא קמ צ"ג ת"ז ת"מ פא. (פ) (בראשית ו) ב"ב ריב צ"ג. (צ) (שם) ב"ב רכז צ"א. ט נ"א מעכבו (קראקא). י נ"א הקביה ולי"ג אף ולי"ג כן (קראקא). כ נ"א היה (קראקא). ל נ"א מוסיף לא פתח (דפוסים הראשונים).

מאמר	הסולם	אלה תולדות נח
(מז) ומי מעכב ומפסידו וכו': (א"צ פירוש).	(ג) וא"ר אליעזר האי וכו': (א"צ פירוש).	
(מח) ד"א אלה תולדות נח וכו': (א"צ פירוש).	(נא) א"ר יהודה מאי וכו': אר"י, מ"ש, ונח מצא חן בעיני ה'. שמו גרם לו, שמצא חן, כי נח בהפיכת האותיות הוא חן. וכו' (א"צ פירוש).	
(מט) ת"ש דכתיב ראה נתתי וכו': בוא ושמע שכתוב וכו' (א"צ פירוש). (דפוס"ך ב"א טור ג')		ומנ"ל

מדרש נח הנעלים יג
נב ומנא לן תא תזי, פיון שנכנסו לתביה, ראו בצערו של עולם, ונצטערו, ומנעו עצמם מפריה ורביה. ואעפ"י שיצאו, ויצאו כמו כן. עד שראה הקב"ה מעשיהם, ואמר, לא תהו בראתי עולמי, ואתם פרו ורבו, הזדווגו לנשותיכם, ועשו פריה ורביה. באותה שעה, ברבם, שנאמר, ויברך אלהים את נח ואת בניו וגו'.

נג אלה תולדות נח. רבי פנחס פתח, ויבראו בני האלהים את בנות האדם פי טבת הנה. מאן אינון בני האלהים, בני גדולי הדור. מלמד שהיו טובות מראה, פתיב הקא פי טובות הנה, וכתיב התם ט טובת מראה מאד. הו היו הולכות ערומות, ואנשים הולכים ערומים, ואלו ואלו רואים את ערוותם, ונאפים אלו את אלו. ולמה נקראו בני האלהים, שהיו גבורים גדולים ענקים.

נד אמר ריב"ל, וימנא תדא ערעית בטורא דטיגרא דעיטם. ואשפחית בתרי סטרי טיגרא, תרין גוברין, ודמין בתרין פומין, דא עילאה דדא. והו מללו דא עם דא, תא ונעבריה מן עלמא. אנדמן להו תהו גוברא רברבא, דאגרת בת מחלת, ושמיה יוסף שיך, אמר להון, הלא דא הוא רבה סגיא עילאה דדרא, די בגזרת פומיה יאעבינגא מן ישובא דארעא, ודא הוא דמכרזי עליה ברקיעא.

נה עד דהוינא אזלי, אשפחנא אמהון דגובריא * האינון, אמרה לברתא ועירתא, אלין אינון חגבייא ועירייא, דחילהון בפומהון, אייתי להון גבאי, ונעביד מנהון טעמא דתבשילא לאחון. עד דאתת, איתרחיש לן ניסא, ואיתעביד מקדמקא נהרא דמיא רברבא, שמענא דהוות אמרת, אימא אימא, פרפרא רבאת סברנא עברת, וערקנא מנהון, ואשתויבנא.

מסורת הזהר
 ק) (שם ט) נח פז צ"ה. ד) (שם ו) ב"א קנט צ"ב. ח נ"א תחזי (ווינציא). י נ"א ליג יצאו (דפוסים הראשונים).
 ט) (ש"ב יא). ט) נ"א והיו (דפוסים הראשונים). טו נ"א דאיטם (מתקאטש).
 פ) נ"א בתר סתר (קראקא). צ נוסח אחר מלעי (קראקא).
 ק נוסח אחר מוסיף רבה הוא (קראקא). ר נוסח אחר אעבינגא (קראקא).

מאמר המולם
נב ומנא לן תא תזי וכו': ומאין לנו שהיו צדיקים, בוא וראה וכו' (א"צ פירוש).
נג אלה תולדות נח וכו': (א"צ פירוש).
נד אמר ריב"ל זמנא וכו': אמר ר' יהושע בן לוי, פעם אחת נפגשתי בהר סלע עיטם. ומצאתי בשני צדי הסלע שני אנשים, ושולטים בבי פיות, זה למעלה מזה. והיו מדברים זה עם זה, עלי, בוא ונעבירו מן העולם. קרה להם איש הגדול ההוא מן השדים של אגרת בת מחלת, ושמו יוסף השד. אמר להם, על ריב"ל, הלא זה הוא רב גדול ועליון של הדור, שבגזירת פיו הוכרתי לעבור מן (דפוי"ך ב"א טור ג' * טור ד')

אלה תולדות נח
 ישוב הארץ, למדבר, וזה הוא שמכריזים עליו ברקיע. דמיון, פירושו שולטים, מלשון דהווא גברא מעבד דומין (אס"ד פ' מהר).

נה עד דהוינא אזלי וכו': בעוד שהייתי הולך מצאתי האם של אלו האנשים. אמרה עלינו, לבתה הקטנה, אלו הם חגבים קטנים, שכחם בפיהם, הביאי אותם אלי. ואעשה מהם תבשיל מטעמים לאחיך. מטרם שבאה אלינו קרה לנו נס, ונעשה לפנינו נהר מים רבים. שמעתי שהיתה אומרת, אמי אמי, פרפרת רבת הכלכלה, עברה מאתנו. וברחתי מהן, ונצלתי. פרפרא, פירושו פרפרת, דהיינו מטעמים

יד מדרש נח הנעלים

מאמר דור המבול

נו וְאָמַר רִיב"ל, בִּימֵי דוֹר הַמַּבּוּל עָשָׂה הַקַּב"ה קְנָה הַחַטִּים, כְּקִנְיַת אֲרָזֵי הַלְּבָנוֹן. וְלֹא הָיוּ זוֹרְעִים וְקוֹצְרִים, אֲלֵא הָרוּחַ מְנַשְׁבֵּת, וּמְנַשֵּׁר הַחַטִּים לְמַטָּה, וְאוֹסְפִים אוֹתָן. וְכֵן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. לְאַחַר שְׁחַטְאוֹ, אָמַר ה' עַד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וְחֹם וְקִיץ וְחֹרֶף וַיּוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשְׁבְּתוּ.

נז וְא"ר יְהוֹשֻׁעַ, לֹא נִחַתְתֶּם גְּזֵר דִּינָם שֶׁל דוֹר הַמַּבּוּל, עַד שֶׁפָּשְׁטוּ יְדֵיהֶם בַּגְּזֵל, שֶׁנֶּאֱמַר «וּתְמָלֵא הָאָרֶץ חָמָס».

נח וּבִימֵי דוֹר הַמַּבּוּל הָיוּ פְּרִיָּה וּרְבִיָּה הַרְבֵּה, וּמִשְׁעָה שֶׁהִיָּתָה הָאִשָּׁה יוֹלְדָת, הָיוּ הוֹלְכִים וְשׁוֹלְחִים אוֹתָם כְּצֹאֲנָם, שֶׁנֶּאֱמַר «יִשְׁלְחוּ כְּצֹאֲן עוֹלֵיהֶם וְיִלְדֵיהֶם יִרְקְדוּן. וְלְאַחַר כָּל זֶה מֵאֵי כְּתִיב בְּהוֹ, «וַיֹּאמְרוּ לְאַל סוּר מִמֶּנּוּ וְנִדְעַת דְּרָכָיִךְ לֹא תִפְצְנּוּ. עַד שֶׁנִּגְזַר דִּינָם וְהִעֲבִירָם מִן הָעוֹלָם».

נט ת"ר, נַח הָיָה מִתְּרַה בָּהֶם קוֹדֵם, וְלֹא שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ. שָׁהָה בְּעֵשִׂיית הַתִּיבָה, לְמַעַן יֵרְאוּ וַיִּשׁוּבוּ, וְהָיוּ מְלַעֲיכִין בּוֹ, עַד שֶׁגָּבַר עֲלֵיהֶם הַתְּהוֹם שֶׁהָיוּ הַמַּיִם יוֹצְאִין רוֹתְחִין כְּאֵשׁ, וְהַמַּיִם מְלַמְעָלָה, וְנִמְחָחוּ מִן הָעוֹלָם.

ס א"ר יִצְחָק, מֵאֵי דְכְּתִיב ה' לַמַּבּוּל יִשָּׁב, וְכִי לְדוֹד הָיָה לוֹמַר דְּבָר זֶה. וְכָל הָעוֹלָם יוֹדְעִין, שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן וְאֵזֵי וְקוֹדֵם.

סא אֲלֵא א"ר יִצְחָק, בֵּא וּרְאָה בְּכָל מְקוֹם אֵת מוֹצֵא אֱלֹהִים מִדַּת הַדִּין,

מסורת הזהר

ת (בראשית ח) ב"א שנ אות תפא. א (שם ו) נח יב
צ"א. ב (איוב כא. ג) (שם) נח כא צ"ב ז"ח כג ט"א
ש"ו. ד (תהלים כט) ב"ב רי צ"ב.

חלופי גרסאות

ש נ"א ל"ג ארזי (קראקא). ת נ"א פרים ורכים (דפוסים הראשונים).

הסולם

מאמר

מטעמים, מלשון את אורחיו ואת פרפרותיו (שבת קמ"ח:). הוא כמו רבת. סברנא, פירושו כלכלה, כי על כלכל, מתרגם סוכר (ש"ב י"ט ל"ג).

מאמר דור המבול

נו וְאָמַר רִיב"ל בִּימֵי דוֹר הַמַּבּוּל עָשָׂה הַקַּב"ה קְנָה הַחַטִּים כְּקִנְיַת אֲרָזֵי הַלְּבָנוֹן, דְּהֵיִינוּ עֲבִים כְּעֹנְפֵי הָאֲרָזִים שֶׁבִלְבָנוֹן. וְלֹא הָיוּ זוֹרְעִים וְקוֹצְרִים, אֲלֵא הָרוּחַ מְנַשְׁבֵּת וּמְנַשֵּׁר הַחַטִּים לְמַטָּה, וְאוֹסְפִים אוֹתָן. וְכֵן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. לְאַחַר שְׁחַטְאוֹ אָמַר, עוֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וְחֹם וְקִיץ וְחֹרֶף וַיּוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשְׁבְּתוּ. שְׁהִיוּ צְדִיקִים לְקַצוֹר.

נז וְא"ר יְהוֹשֻׁעַ «א"צ פירוש».

נח וּבִימֵי דוֹר הַמַּבּוּל וְכִי: «א"צ פירוש».

(דפו"י דף כ"א טור ד')

דור המבול

נט ת"ר נח היה וכו': (א"צ פירוש).

ס א"ר יצחק מאי וכו': ארזי מה שכתוב, הויה למבול ישב. וכי דוד היה לו לומר דבר זה, שמזמן המבול ישב למלך לעולם. וכל העולם יודעים שהוא ראשון והוא אחרון, ואז, וקודם. כלומר, שהוא היה אז. והוא היה מקודם. ולמה אמר ה' למבול ישב וישב ה' מלך לעולם. וח"ו לא לפני המבול.

סא א"ר יצחק וכו': ומשיב, אלא ארזי, בוא וראה, בכל מקום אתה מוצא, שהשם אלקים, הוא מדת הדין. והשם הויה, הוא מדת הרחמים. ואע"פ שהמבול ממדת הדין הוא, גם מדת הרחמים היתה בו, שאם לא כך, היה נחרב העולם, אבל למען אותה מדת הרחמים, שהיא שם הויה, נתיישב העולם כי הציל

מדרש **נח** **הנעלים** **טו**

ה' מדת הרחמים. ואע"פ שמדת הדין היא, מדת רחמים היתה בו, שאלמלא כף אתהרב עלמא. אבל למען אותו * מדת רחמים, אתיישב עלמא.

סב וכן את מוצא רפואה זו, בכל דין שהוא עושה. וכן * וה' המטיר על סדום, נשאר ממנו פליטה. * ויגף ה' את העם, נשאר פליטה. וכן כלם.

סג א"ר יהודה, חכמין הוו דרא דטופנא טפי, דהוו ידעי מה * דעתיד למיהוי. אבל נסבו סוכלתנו בלבהון. ואמרו, אי קב"ה מייתי טופנא, אנחנא גוברין ראמי קומתא, ונשוט על אפי מיא, ונשתויזב. ואי מן תהומא ייתי מיא, רגלנא נשוי על בירא דמיא, ולא יפקון מיא ונשתויזב.

סד כד אתא טופנא, ארתח קב"ה מיא דתהומא, והוו משוי רגליהון על עינא דמיא, ואתמשך משכיה מניה, ונפלו. ומיא מלעילא הוו מתגברי עם מיא דתהומא, והוו מתגלגלין ונחתין, נמוקין ברתיותא דתהומא לכבל.

סה * ויבאו אל נח אל התבה. ר' יוחנן פתח, * אשרי תבחר ותקרב ישפן חצריך נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך. בא וראה, כמה יש לאדם לזהר, ולבדוק עצמו ומעשיו בכל יום ויום.

סו היאך קם בצפרא, יימר, יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שיהא לבי נכון ומסור בידי, שלא אשכחך. אושיט רגלוהי למיזל, יעיין בצעדי רגלוהי, דלא ישוטון לאבאשא. אנל לדבר מצוה, ירהט. שנאמר * אחרי ה' ילכו כאריה ישאג.

הסופי גרסאות

א נ"א הדין שהוא רחמים אתיישב ול"ג עלמא (קראקא).
ב נ"א די (קראקא).

מסורת הזהר

ה (בראשית יט) נח צ"א ז"ח ד ט"ד שלי"ב. ו (שמות לב) בשלח ט צ"א. ז (בראשית ז) ז"ח כב ט"א שלי"ז.
ח (תהלים סה) לך קט צ"א. ט (הושע יא) וצא קטו צ"ד.

דור המבול

סד כד אתא טופנא וכר': כשבא המבול, הרתיח הקב"ה מימי התהום, וכשהיו שמים רגליהם על עין המים, נפשט עורם מהם, ונפלו. והמים שלמעלה היו מתגברים עם מי התהום. ובני המבול, היו מתגלגלים ויורדים, נמוקים ברתיות התהום, לכבל.

סה ויבואו אל נח אל התבה: ר' יוחנן פתח, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך. בוא וראה, כמה יש לאדם להזהר ולבדוק עצמו ומעשיו בכל יום ויום.

סו היאך קם בצפרא וכר': כמו שהוא קם בבוקר, יאמר, יהי רצון מלפניך ה' אלקי, שלבי יהיה נכון ומסור בידי, שלא אשכחך. פשט רגליו ללכת, ישגיח על צעדי רגליו, שלא יסורו להרע. הלך לדבר מצוה, ירוץ. שנאמר, אחרי ה' ילכו כאריה ישאג. ואפילו

בשבת

הסולם**מאמר**

הציל את נח ובניו. וע"כ אמר, הוי"ה למבול ישב, שהוא מדת הרחמים, וע"כ לא נחרב העולם, וע"כ וישב היה מלך לעולם.

סב וכן את מוצא וכר': וכן אתה מוצא רפואה זו, בכל דין שהוא עושה. וכן, והויה המטיר על סדום. שהוא מדת הרחמים, וע"כ נשאר ממנו פליטה. דהיינו לוט ובנותיו. ויגוף הויה את העם. שהוא מדת הרחמים, וע"כ נשאר ממנו פליטה. וכן כולם.

סג א"ר יהודה חכמין וכר': אר"י, דור המבול היו חכמים ביותר, שהיו יודעים מה שעתיד להיות. אבל לקחו שכל בלבם, כלומר, שהתחכמו, ואמרו, אם הקב"ה יביא מבול, אנו אנשים גבוהי קומה, ונשוט על פני המים, וננצל. ואם יביא מים מן התהום, נשים רגלינו על נקב המים, והמים לא יצאו וננצל.

(דפו"י דף כ"א טור ד')

טז מדרש נח הנעלים
ואפילו בשבת מצוה למינהט. עבר כל יומא, צריך למבדק גופייה, מה דעבד
בההוא יומא, ואי צריך יעשה מיד תשובה עליו קודם שיישן.
מאמר פרם הנה לשלמה

סז ת"ר, מאי דכתיב פרם הנה לשלמה בבעל המון נתן את הפרם
לנטרים איש יבא בפריו אלף כסף. א"ר יהודה, פרם הנה לשלמה, למלך
שהשלוש שלו. בבעל המון, אלו מלאכי שלום. נתן את הפרם לנטרים * אלו
שומרי משמרת בארץ. איש יבא בפריו אלף כסף, אלף הנאות שהנשמה
נוספת בהם.

סח ד"א פרם הנה לשלמה, זו היא התורה. בבעל המון, ימן השמים.
נתן את הפרם לנטרים, אלו ישראל, שהם שומרי משמרתה. איש יבא בפריו
אלף כסף, של שכרה.

טט רבי יוסי ור' חייא הוו אולי באורחא, א"ר חייא, אימא לן ממילי
מעלייתא דתורה אמר אבוה מתענוגי הנשמה. א"ל גיפוק מכאן, דקפוטקיא אלן
בצירי מעוכדי דכשרן. א"ל כף יאות לן למלעי באורייתא, ונשתיזיב מנהון. אמר,
באתר דספנה, לא דאמרוה רבנן.

ע לכתר דנפקו ואילו באורחא, א"ר יוסי, אימא לך מילתא, והיא טמירתא
ביני מטמוניא דאבא, בבי גנזוהי. ודא היא, דכתיב, פרם הנה לשלמה וכו',

הלווי גרמאות
ג נ"א אציל בהמון (מונקאטש). ד נ"א אוריה (דפוסים)
הראשונים). ה נ"א עד (קראקא).

מסורת הזהר
(י שיר ח) ז"ח כב ט"א ש"ג.

הסולם מאמר
בשבת. שאסור ללכת פטיעה גסה, מצוה לרוץ
לדבר מצוה. עבר היום כולו, צריך לברוק את
עצמו מה שעשה באותו היום. ואם צריך
לעשות תשובה, יעשה מיד תשובה, קודם
שיישן.

כרם היה לשלמה
המון, היינו שהוא מן השמים. נתן את הכרם
לנטרים, אלו הם ישראל, שהם שומרי
משמרתה. איש יבא בפריו אלף כסף,
היינו של שכרה.

טז רבי יוסי ור' חייא וכו': ר"י
ור"ח היו הולכים בדרך. א"ר חייא אמר לנו
מדברים הטובים מתענוגי הנשמה, שאביך
היה אומר. א"ל נצא מכאן, כי אנשי קפוטקיא
אלו נגרעים ממעשים טובים. א"ל. א"כ, יפה
לנו לעסוק בתורה, וננצל מהם. כי התורה
מצלת ממזיקים. א"ל, במקום סכנה לא אמרו
חכמים, לבטוח בעסק התורה. בצירי פירושו
נגרעים, כי על לא תגרעו, מתרגם לא תבצרון.
(דברים ד' ב').

ע לכתר דנפקו וכו': לאחר שיצאו
והלכו בדרך, אמר ר' יוסי, אומר לך דבר,
שהוא צפון בין המטמונים של אבי באוצרותיו,
זה

מאמר כרם היה לשלמה
סז ת"ר מאי דכתיב וכו': שנו חכמים,
מה שכתוב, כרם היה לשלמה בבעל המון,
נתן את הכרם לנטרים איש יבא בפריו אלף
כסף. א"ר יהודה, כרם היה לשלמה, היינו
למלך שהשלוש שלו. בבעל המון, אלו הם
מלאכי השלוש. נתן את הכרם לנטרים,
אלו הם שומרי משמרת הארץ. איש יבא
בפריו אלף כסף, היינו אלף הנאות שהנשמה
תומרת אותן.

סח דבר אחר. כרם וגו': פירוש אחר.
כרם היה לשלמה, זו היא התורה. בבעל
(דפוסים דף כ"א טור ד' *) דף כ"ב טור א')

מדרש נח הנעלים יז

האי כרם, דא היא נשמתא קדישא, דאתנטעת לעילא, תחות כורסי יקריה. לשלמה, ומלכא דשלמא כולא דיליה. בבעל המון, הוא כורסי יקריה דשליטא על כל חילי שמיא וארעא, והוא מאריה דכל חילא. יתב נשמתא דא, למי, לנוטרים, אלין נטרי ופקודוי.

עא ואית ליה לקב"ה עלמין סגיאין לעילא, על כל חילי שמיא, ואלף ומאתן עלמין אחרנין, דעיל בהון לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן. איש יביא בפריו אלף כסף, אלף עלמין דכסיף בהון קודשא בריה הוא.

עב א"ר יצחק, מסיים אני להאי מילתא דר' יוסי, וכף היא, ממה דכתיב אחריו, פרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פרו, שכסא הכבוד מכות ואומרת, רבש"ע, זו הנשמה ניטלה ממנו, והרי היא לפני. האלף לך שלמה, לשלף הם אותם האלף עולמות, ואינם ראויים לאחר. ומאתים לנוטרים את פרו, זה עדן, שיש בו מאתים עולמות הנאות וכיסופין לנפשות הצדיקים.

עג דתנן, אמר רבי, בכל לילה ולילה הקב"ה נכנס בכל אותן העולמות, ובשעת חצי הלילה, נכנס במאתים עולמות של ג"ע, להשתעשע עם הצדיקים. שנאמר, חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ודוד המלך ע"ה, נכסף לבו, כשראה מעלות הצדיקים, אמר רבש"ע, אשרי תבחר ותקרב ישפן חצריך.

חלופי גרסאות

1 נ"א למלכא (קראקא). 2 נ"א פקודיא (וויניציא) 3 נ"א ל"ג עלמין (קראקא). 4 נ"א מסייע (קראקא). 5 נ"א ואמר (קראקא). 6 נ"א ההוא וליג הרי הוא (קראקא). 7 נ"א לך (קראקא). 8 נ"א דתנינן (קראקא). 9 נ"א על (קראקא).

מסורת הזהר

8 (שם) פקודי מב צ"ר ת"ז תט"ט קג. תק"ח קיד ט"ב ש"ג. 7 (שיר ז) תולדות יו צ"ב. 6 (תהלים סה) לעיל אית סה צ"ח.

כרם היה לשלמה

ממה שכתוב אחריו, כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פרו, היינו, שכסא הכבוד, שהיא המלכות, מכות ואומרת, רבוננו של עולם, זו הנשמה ניטלה ממנו, והרי היא לפני. שז"ט כרמי שלי, שהיא הנשמה, היא לפני האלף לך שלמה. שלך הם אותם אלף העולמות. ואינם ראויים לאחר. ומאתים לנוטרים את פרו, זהו עדן, שיש בו מאתים עולמות הנאות וחמודות לנפשות הצדיקים.

עג דתנן אמר רבי וכו': שלמדנו, אמר רבי, בכל לילה ולילה, הקב"ה נכנס בכל אותם העולמות, ובשעת חצי הלילה, נכנס במאתים עולמות של גן עדן, להשתעשע עם הצדיקים, שנאמר חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ודוד המלך עליו השלום, יצא לבו, כשראה מעלות הצדיקים, אמר, רבוננו של עולם, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך.

א"ר

מאמר

זהו הוא. כי כתוב, כרם היה לשלמה וגו'. כרם זה, היא הנשמה הקדושה, שנשעה למעלה תחת כסא כבודו. לשלמה, היינו המלך שהשלום כולו שלו. בבעל המון היינו כסא הכבוד, שהיא השכינה, השולט על כל צבאות השמים והארץ, והוא בעל של כל ההמון והחיל. והוא נתן נשמה זו, למי. לנוטרים. אלו הם השומרים מצותיו.

עא ואית ליה לקב"ה וכו': ויש להקב"ה, עולמות רבים למעלה על כל צבאות השמים. ואלף ומאתים עולמות אחרים שנכנס בהם להשתעשע עם הצדיקים, כגן עדן. איש יביא בפריו אלף כסף, היינו אלף עולמות חנ"ל, שהקב"ה תושק אותם.

עב א"ר יצחק מסיים וכו': א"ר יצחק אני אשלים את הדבר שא"ר יוסי. וכך הוא. (דפו"י דף כ"ב טור א')

יה מדרש נח הנעלם

עד א"ר אבהו, בא וראה כמה יש לו לאדם להזהר, הואיל ונשמת אל באפיו, להטהר מעונותיו, ולעיין במעשיו, ולא יחטא לפני קונו, למען תקנה מעלתו עם שאר הצדיקים, ולא ימצא מוחה בידו, בעלותו לראות את פני ה'.
עה וממי אתה למד, מן התיבה. בא וראה, מאי דכתיב, ויבאו אל נח אל התבה, בלא רשות. דא"ר יצחק, כל אותן העופות והחיות והבהמות שלא חטאו, הם באים, והתיבה קולטתן, ואותן שחטאו, התיבה דוחה אותן לחוץ. ומה התיבה, שהוא עץ יבש כף. פתחי השמים ושומריהם, ושומרי המשמרות, וכסא הכבוד, שיש בהם הרשות, עאכו"ו להיות קולטין, למי שלא חטאו, ולהיות דוחים למי שחטאו.
עו רבי חייא אמר, נח מקטני אמנה היה, שלא היה מאמין שיבא המבול, ולא נכנס לתיבה עד שהמים דחקהו, שנאמר ויבא נח מפני מי המבול.
עז א"ר יצחק, בא וראה, כשהוריד הקב"ה המים, הורידם תחלה ברחמים, כדי להראות לעולם, שאם ישובו יקבלם. משמע דכתיב בתחלה, ויהי הגשם, ולהלן הוא אומר, ויהי המבול, שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה, לא תזרו, היה מבול.

מאמר אם אחפץ במות המת

עח וא"ר יצחק, שבועה נשבע הקב"ה שאינו חפץ במיתתן של רשעים, שנאמר, וחי אני נאם ה' אלהים * אם אחפץ במות הרשע פי אם בשוב רשע מדרךכו וקנה וכו'. וקנה בשני עולמות, העולם הזה והעולם הבא.
עט וא"ר יצחק, אשרי הבנים שאומרים להם כף, והשיבו וחיו. ושובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל. פי הוא אינו חפץ במיתתן של רשעים אלא שיחזרו בתשובה למען יחיו.
פ ר' יוחנן פתח, ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד מנהם ותקנותם מפח נפש. משל למה הדבר דומה, לכת לסטים שהיו שודדים בקהרים, שמע

מסורת הזהר
 (בראשית ז) לעיל אות סה צ"ו. (שם) תולדות כב
 צ"ו. (שם) נח עב צ"ה. (פ) יחזקאל לג) תולדות לה
 צ"א. (צ) (שם) שם ז"ח מז ט"א שמי"ח. (ק) (איוב יא)
 בהר כב צ"פ.

חלופי גרסאות
 ס נ"א מוסיף שובי שובי כי (דפוסים הראשונים). ע נ"א
 כשיחזרו וליג אלא (דפוסים הראשונים). פ נ"א מוסיף ר"א
 ר"י (דפוסים הראשונים).

מאמר	הסולם	אם אחפץ במות המת
עד) א"ר אבהו בא וראה וכו': (א"צ פירוש).	עת) וא"ר יצחק שבועה וכו': (א"צ פירוש).	
עה) וממי אתה למד וכו': (א"צ פירוש).	עט) וא"ר יצחק אשרי וכו': (א"צ פירוש).	
עו) רבי חייא אמר וכו': (אין צריך פירוש).	פ) ר' יוחנן פתח ועיני וכו': (א"צ פירוש).	
עז) א"ר יצחק בא וכו': (א"צ פירוש). (דפויי דף כ"ב טור א' * טור ב')		למחר

מדרש נח הנעלם יב
המלך, וְשַׁלַּח עֲלֵיהֶם גַּיִסוֹתָיו, וּתּוֹפְסִים, וְהַנִּיחוֹם בְּמַגְדָּל גְּבוּהַ. וְהָיָה בָהֶם פְּקָחִים, אָמְרוּ יִדְעֵנָה בְּנַפְשָׁתָנָה דְעַבְדָּנָה עוֹבְדֵיךָ בִישִׁין, וְלֹא יִכִּילְנָה לְאִשְׁתּוֹכָא. מָה עָשׂוּ, חִפְרוּ חֲפִירָה אַחַת בְּמַגְדָּל, וַיֵּצְאוּ וַיִּכְרְחוּ יְלָהֶם. טִיפֵּשׁ אֶחָד הָיָה בְּיַנְיָהֶם, וַרְאָה אֶת הַחֲפִירָה, וְלֹא רָצָה לְנוֹס לְהַמְלִיט.
פא לְמַחֵר בָּא הַמֶּלֶךְ לְרִאוֹת אֶת הַמַּגְדָּל, וְאֶת הַלְסָטִים, וַרְאָה אֶת הַחֲפִירָה שֶׁעָשׂוּ וַנְּסוּ וַנְּמַלְטוּ. אָמַר לָזָה, שׁוּטָה, חֲבָרִיךָ בְּרַחוּ בְּזוֹ הַחֲפִירָה וַנְּמַלְטוּ מִדִּינִי, מָה אָנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עוֹד לָהֶם, אֲבָל אַתָּה שְׂרַאֲיִת אֶת הַחֲפִירָה בְּעֵינֶיךָ, וְלֹא רָצִיתָ לְהַמְלִיט וַיִּנְקְרוּ עֵינֶיךָ, וְאַחֵר כִּף יִתְלוּ אוֹתָךְ עַל עֵץ.
פב כִּף הַלְסָטִים, אֵלֹו הַרְשָׁעִים הַהוֹלְכִים בְּמַחְשָׁפִים. הַרְשָׁעִים הַפְּקָחִים, מָה הֵם עוֹשִׂים. אָמְרוּ וְחֲטָאנוּ לְמֶלֶךְ, אָנָּה נִמְלֵט מִדִּינֵךְ. אֲבָל נִפְתַּח דְּרָךְ הַתְּשׁוּבָה, וַיִּבְקַשׁ רַחֲמִים, וַיִּבְרַח וַיִּמְלֵט, וְכִף עָשׂוּ. הַטְּפָשִׁים מָה הֵם עוֹשִׂים, רֹאִים דְּרָךְ הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחַ לְפָנֵיהֶם, שִׁפְתָּחוּ הָאֲחֵרִים, וַנְּמַלְטוּ מִדִּין שְׁמַיִם, וְהֵם אֵינֶם רוֹצִים לְהַמְלִיט.
פג א"ל הַקַּב"ה, שׁוּטִים, אַחֲיָכֶם בְּרַחוּ וַנְּמַלְטוּ, בְּאוֹתוֹ דְּרָךְ שֶׁל תְּשׁוּבָה שִׁפְתָּחוּ, מָה אָנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עוֹד לָהֶם, אֲבָל אַתֶּם עֵינֵיכֶם שְׂרַאוּ הַחֲפִירָה, דְּרָךְ הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחַ לְפָנֵיכֶם, וְלֹא רָצִיתֶם לְהִכְנֵס בְּתוֹכוֹ וְלְנוֹס וְלְהַמְלִיט, מֵאִי כְּתִיב בְּכוֹ, וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלִינָה. שְׂרַאוּ הַדְּרָךְ פְּתוּחַ, וַיִּמְנוֹס אֶבֶד מִנְהֶם, שְׁלֹא רָצוּ לְנוֹס וְלְהַמְלִיט. וְתִקְוֶתֶם מִפָּח נִפֵּשׁ לְעוֹלָם הַבָּא.
פד כִּף דוֹר הַמַּבּוּל, רָאוּ לָנֶחַ עוֹשֶׂה הַתִּיבָה, וּמִתְנָה בָּהֶם בְּכָל יוֹם, וַרְאוּ אוֹתוֹ נִכְנָס לְתִיבָה, וְלֹא רָצוּ לְשׁוּב. אָמַר הַקַּב"ה, וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלִינָה וַיִּמְנוֹס אֶבֶד מִנְהֶם, שְׁלֹא רָצוּ לְשׁוּב וְלְנוֹס מִדִּינִי, וְתִקְוֶתֶם מִפָּח נִפֵּשׁ, שְׁלֹא יִקְוֶמוּ לְיוֹם הַדִּין, שְׁנֵאמַר הַרְפָּאִים יְחוּלְלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשִׁכְנִיָּהֶם.
נְאֻמָּה אִישׁ הָאֲדָמָה
פה וַיִּחַל נָת אִישׁ הָאֲדָמָה. א"ר יוֹסִי, לְמָה נִקְרָא אִישׁ הָאֲדָמָה.

מסורת הזהר	הסולם	חלופי גרסאות
(ד) (איוב כו) שלח כו צ"ר. (ו) (בראשית ט) נח קח צ"א. צ ג"א והשליך (דפוסים הראשונים). ק ג"א היו (דפוסים הראשונים). ר ג"א להרים (דפוסים הראשונים). ו ג"א מוסיף אנו חטאנו (דפוסים הראשונים). ת ג"א ליג לעשות (דפוסים הראשונים).		
מאמר	הסולם	אם אהפוך כמות המת
פא) לְמַחֵר בָּא הַמֶּלֶךְ וְכו': (א"צ פירוש).	פד) כִּף דוֹר הַמַּבּוּל וְכו': (א"צ פירוש).	
פב) כִּף הַלְסָטִים אֵלֹו וְכו': (א"צ פירוש).		מאמר איש האדמה
פג) א"ל הַקַּב"ה, שׁוּטִים וְכו': (א"צ פירוש).	פה) וַיִּחַל נָת אִישׁ הָאֲדָמָה וְכו': (א"צ פירוש).	
(דפוס דף כ"ב טור ב')		דתניא

ב מדרש נח הנעלם
שנתיישבה ממנו האדמה. * כלומר אדון האדמה. רבנן אמרי, איש האדמה,
לפי שבשכילו עמדה האדמה בכחה וטבעה. שנאמר * זה ינחמנו ממצעונו
ומעצבון ידיו מן האדמה אשר אררה ה'. תדע לך, פיון שתטא אדם נתארה
האדמה, שנאמר * ארוחה האדמה בעבורך. ועמדה בקללותיה, עד שבא נח
ובטל הקללה.

פו דתניא א"ר חייא רבה, בשעה שאמר הקב"ה לנח צא מן התיבה,
אמר לפניו רבש"ע, לאן אצא, אצא לאדמה שנתארה. ומפני שנתארה
אבדו שוכניה, ונתארו כולם ונתמעטו. אמר הקב"ה, לא כף אתם, אלא שרצו
בארץ ורכו בה. האחרים אבדו בה, אבל אתם פרו ורכו ושרצו בה.

פז ועכ"ז לא נתיישב בלבנו, והעלה עולות, שנאמר * ויעל עולות במזבח.
הוא המזבח שהקריב עליו אדם הראשון. אמר לו הקב"ה, הרי לך מה ששאלת,
לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם, אז נתיישב בלבנו * ולפיכך
נקרא איש האדמה, שנתן נפשו ולבו עליה להוציאה מן הקללה. ואית דאמרי
שנתעסק בעסקי האדמה.

פח * וישע פרם. גפן גרושה מצא, שנתגרשה מג"ע וכימו נטעה
ונשתגשה, שנאמר * ביום נטעך תשגשי. רבי אומר, גפן היתה, שנתגרשה
מגן עדן, וענביה עמה, וסחט אותם, ושתה מן היין, ונתגל.

מאמר יין ושכר אל תשת

פט רבי בון פתח, * וידבר ה' אל אהרן לאמר יין ושכר אל תשת אתה
וכניך אתך בבאכם אל אהל מועד ולא תמותו חקת עולם לדורתיכם. דא"ר
אבון, אין בכל העולם דבר שמתגאה לבו של אדם, אלא בנין. וזה הנה
ענשם של נדב ואביהוא, שאכלו ושתו וגבה לבם, וזהו אש זרה אשר לא צוה אותם.
צ וקודם זה היה נגזר עליהם, ויבאה מדת הדין לשלוח יד בהם, שנאמר
* ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו. אעפ"י שנגזר דינם לשלח יד בהם.

חלופי גרסאות

א נ"א כל ימי (מונקאטש). ב נ"א נצא (דפוסים הראשונים).
ג נ"א בון (קראקא). ד נ"א מתגאה (קראקא). ה נ"א ל"ג
היה (קראקא). ו נ"א בא (קראקא).

מסורת הזהר

(ת) שם (ה) ב"ב רכב צ"ג. א) (שם ג) נח קג צב שם
דף פו צ"א. ב) (שם ה) נח פ צ"א. ג) (שם ט) נח קה
צ"א. ד) (ישעיה יז) ב"א שכו צ"ג. ה) (ויקרא י) משפטים
קפב צ"ק. ו) (שמות כד) וירא נג צ"ב ז"ח כה טג ש"ג.

איש האדמה

פח) וישע פרם. גפן וכו': (א"צ
פירוש).

הסולם

מאמר

פו) דתניא א"ר חייא וכו': (א"צ
פירוש).

מאמר יין ושכר אל תשת

פט) רבי בון פתח וכו': (א"צ פירוש).
צ) וקודם זה היה וכו': (א"צ פירוש).
ולאחר

פז) ועכ"ז לא נתיישב וכו': (א"צ
פירוש).
(דפו"י דף כ"ב טור ב' * טור ג')

מדרש נח הנעלים כא
 וְלָמָּה הָיָה עֲנָשׁוֹם, מִשּׁוֹם וַיַּחְזֹו אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. נִכְנָסוּ, כְּשֶׁאָכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ, וַנִּגְזַר עֲנָשׁוֹם בְּאוֹתָהּ שְׁעָה.
צא וּלְאַחַר כֵּן רָאוּ שֶׁלֹּא שָׁלַח יְד בָהֶם בַּפֶּעַם רֵאשׁוֹנָה, עָשׂוּ ג"כ בַּשְּׁנִיָּה, וּמִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים יָצָא לֵהֵב וְנִשְׂרָפוּ. פִּי לִכְף יִהְיוּ הַכְּרוּבִים מְכוּוֹנִים, כְּנִגְדֵי אוֹתָם הַכְּרוּבִים אֲשֶׁר בֵּין עֲדָן.
צב וּלְאַחַר שְׁמֵתוֹ, צִוָּה לְאַהֲרֹן וְלַכֹּהֲנִים הַבָּאִים אַחֲרָיו, לְהִמָּנַע עֲצָמָם מִן הַיַּיִן, כִּבּוּאָם אֶל אֱהֹל מוֹעֵד, כִּדִּי שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ וַיִּמָּצָא לָבָם בְּגָאוֹת וּבְגִסּוֹת הַרוּחַ.
צג אָמַר רַבִּי, תְּרֵי עֲנִינֵי אֵינוֹן דְּלֵא מִתִּישְׁבֵי כְּחֵדָא, יֵינָא וּפּוֹלְחֵן שְׁמִיָּא. דְּתִנְיֵן תַּמָּן, שְׁתּוּי אֵל יִתְפַּלֵּל. וְכֵן שְׁכוּר, אֵל יִתְפַּלֵּל. וְאִם הִתְפַּלֵּל, תִּפְּלֹתוֹ תוֹעֵבָה.
צד וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, שְׁכוּר הַמִּתְפַּלֵּל כְּאִלּוּ עוֹבֵד ע"ז. וּמָנָא לָן, מִחֲנִיָּה. דְּכֹתִיב ׀ וַיִּחַשְׁבָה עָלַי לְשִׁכּוּרָהּ. וְהַשִּׁיבָה וְאָמְרָה אֵל תִּתֵּן אֶת אֲמַתְךָ לִפְנֵי בֵּת בְּלִיעֵל. וְא"ר יוֹסִי, כְּתִיב הִכָּא בֵּת בְּלִיעֵל, וְכֹתִיב הִתָּם, ׀ יִצְאוּ אַנְשֵׁים בְּנֵי בְּלִיעֵל, מִה לְהִלָּן עֲבוּדָה זָרָה, אִף כָּאֵן עֲבוּדָה זָרָה.
צה א"ר יִצְחָק, לִית לָךְ גּוֹבְרִין דְּאַתְקָרוֹן קְדִישִׁין, בַּר אֵינוֹן פְּרִישֵׁי תַמְרָא. דְּכֹתִיב כָּל יְמֵי הַזֵּירוּ לְה' קָדוֹשׁ יִהְיֶה.
צו וְא"ר יִצְחָק, לִית לָךְ תַּמַּר דְּאַתְקָרֵי תַמַּר טוֹב, כְּתַמְרָא דְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. וַיִּתִּיר עַל כְּלַהוֹן, תַּמְרָא דְּגִלְיָלָא עֵילְאָה, דְּלֵא זְכִיל אֵינֵשׁ לְמִשְׁתֵּי פְלָגוֹת לִוְגָא מִיַּנְיָה.
צז רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר ר' שְׁמַעוֹן, אָזַל לְמַחְמֵי לְר' יוֹסִי ב"ר שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא חַמּוּי. יִהְבִּי לֵיהּ לְמִיכַל עֲגָלָא תְּלִיתָאָה רְכִיכָא, פִּתַּח לֵיהּ חַד יַפּוּכָא דְחַמְרָא. חַמּוּי מְזִיג, וְהוּא שְׁתִּי, מְזִיג וְהוּא שְׁתִּי. א"ל אֵיפְשֶׁר דְּשַׁמְעַתְּ מֵאַבְיָךְ, כְּמָה הוּא

חלופי גרסאות
 ז נ"א הם (ווינציא בשם נ"א). ח נ"א ל"ג הכרובים (דפוסים הראשונים). ט נוסח אחר מתיישרי (דפוסים ראשונים). י נ"א כוב (דפוסים ראשונים).

מסורת הזהר
 ז (ש"א א) ב"א קצ צ"ג. ח (דברים ג).

מאמר הסולם
צא וּלְאַחַר כֵּן רָאוּ וכו': (אין צריך פירוש).
צב וּלְאַחַר שְׁמֵתוֹ צוּה וכו': (א"צ פירוש).
צג אָמַר רַבִּי תְּרֵי וכו': אמר רבי, שני ענינים הם שאינם מתישבים יחד, יין ועבודת השמים וכו' (א"צ פירוש).
צד וְא"ר יוֹסִי שְׁכוּר וכו': (א"צ פירוש).
צה א"ר יִצְחָק לִית וכו': אר"י, אין לך אנשים שנקראים קדושים, חוץ מאלו נזירי היין. שכתוב, כל ימי הזירו לה' קדוש יהיה.
צו וְא"ר יִצְחָק לִית וכו': ואר"י, אין (דפוס י דף כ"ב טור ג)

כב מדרש נח הנעלים
שיעורו של כוס. א"ל כמות שהוא, אחת בתמין ואחת בצונן, אבל לא שיערו
בפני ככוסך דהיא יזעירא. ובחמרה דהוא טבא. ובמעוהי דהוא רתבה.
צח וא"ר יהודה, מבוילבל בדעתו היה נח פשיצא מן התיבה, בדידתו עם
החיות והרמשים והשרצים, ומפני ששתה מעט יין, נשפר ונתגל.
צט וא"ר יהודה בא פנען וסרסו, הקיץ מיינו, ומצא עצמו מסורס. דכתיב
וַיִּקֶץ נֹחַ מֵיֵינוֹ, וַיַּדַע אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן. אֲשֶׁר רָאָה לֹא נֹאמַר,
אֲלֵא אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ, שְׁסָרְסוּ. וּלְפִיכָּךְ קָלְלוֹ, שְׁנֹאמַר וַיֹּאמֶר אֲרוּר פְּנֵעַן עַבְדֵי
עַבְדִּים יְהִי לְאַחֵיו.

מאמר וירח ה' את ריח הניחח

ק רבי פתח, וירח ה' את ריח הניחח ויאמר לא אסף לקלל עוד את
האדמה בעבור האדם. פשיצא נח מן התיבה, פתח עיניו, וראה * את כל העולם
כלו חרב, התחיל בוכה על העולם. אמר, רבש"ע, אם בשביל חטאת האדם, או
בשביל השוטים תאבד עולמך, למה בראתם, או האי, או האי. אית לך למעבד
או דלא תברי אינש, או דלא תיבד עלמא. העלה עולות, וקם והתפלל לפניו,
ואותו הריח עלה לפני הקדוש ברוך הוא, ונערב לו.

קא א"ר, ג' ריחות עלו לפניו, ריח עולתו, וריח תפלתו, וריח מעשיו. ולא
היה ריח בעולם דניחא קמיה, כאותו הריח. ולפיכך צוה ואמר, ריח ניתחי
תשמרו להקריב לי במועדו. כלומר ריח שהקריב נח לפניו, תשמרו להקריב לי,
ריח עולה ותפלה, וכשרון מעשים.

קב רבי איבו אמר, נח חכם היה, והיה מבין לחישת וצפצוף כל הנבראים
ורמזתם, וכשהיה בתיבה, אמר יודע אני שאין פקח בעופות כמו העורב,
למידע מניה סימנא בעלמא, מיד וישלח את העורב.

קג א"ר חייא, והאיך עביד הכי, והאמר רבי בן, אסור לאסתפלא באלין

חלופי גרסאות

כ נ"א רבה (קראקא), ל נ"א ובמעיי (דפוסים הראשונים).
ח נ"א תברי (דפוסים הראשונים). ו נ"א ונתעכב (קראקא).

מסורת הזהר

ט (בראשית ט), י (שם) נח קו צ"א. כ (שם ח) נח
פא צ"ג. ל (במדבר כח) לך לט צ"א ת"ז תי"ח לב:
תס"ט קו.

מאמר	הסולם	וירח ה' את ריח הניחח
המשקה קר, אבל לא שיערו חכמים בכוסך שהיא קטנה, וכיינך שהוא טוב, ובמעיי שהם רחבים. כובא , הוא חביות, כמו הני כובי דארמאי (ע"ג ל:).	ק רבי פתח וירח וכו': (אין צריך פירוש).	וירח ה' את ריח הניחח
צח וא"ר יהודה מבוילבל וכו': (א"צ פירוש).	קא א"ר ג' ריחות עלו וכו': (א"צ פירוש).	וירח ה' את ריח הניחח
צט וא"ר יהודה בא וכו': (א"צ פירוש).	קב רבי איבו אמר וכו': (אין צריך פירוש).	וירח ה' את ריח הניחח
	קג א"ר חייא והאיך וכו': אר"ח, ואיך עשה כך, והרי אמר רבי בן, אסור להסתכל באלו המנחשים בעוף השמים. והרי הוא	וירח ה' את ריח הניחח

(דפו"י דף כ"ב טור ג' י" טור ד')

מדרש נח הנעלם כג
מנחשי בעופי דשמאי, ותרי הוא בכלל לא תנחשו ולא תעוננו, אפילו כל
ניחוש בעלמא.

קד) אלא א"ר תייא, למה שלח את העורב. דא"ר תייא, מצטער תיה נח
טפי על אובדא דעלמא. אמר רבש"ע, ידעתי פי אתה רחום, ואתה לא רחמת
על עולמך, ונהפך רחמנותך לאכזרות, אתה לא רחמת על בניך, יצא זה שאינו
מרחם על בניו, ונהפך להם לאכזרי, ולפיכך שלח את העורב, רמז הוא
דקא רמז.

קה) א"ר יוסי, וכי לא כתיב ביה איש צדיק תמים היה, והאיך השיח
דברים כלפי מעלה. א"ר תייא, מרוב צערו הוא דאמר, דהא תנן, מנין שאין דנין
את האדם לפי צערו, שנאמר "איוב לא בדעת ידבר ודכריו לא בהשכל." "אע"פ
שהשיח דברים כלפי מעלה, אין דינו כמזיד, אלא כאדם בלא דעת, לפי צערו.

קו) ולא רצה העורב להלוך בשליחותו, מפני שמתוקן הוא לשליחות
אתרת, לפרנס אליהו, שנאמר "והעורבים מביאים לו לחם ובשר, ולא רצה
לעשות שליחותו, עד יבשת המים מעל הארץ, שהיה ע"י שבועת אליהו. בין
שראה נח שלא עשה פהוגן, שלח את היונה.

קיז) ואמר רבי "בון, תרי ענייני רמז בה, תדא, דכתיב "פיונה פותה אין
לב, כלומר מרב צערי, אין לבי עמי ונפתה. אחרת, אמר נח, אין בכל העופות
דיסבול מיתתה בלא סרבנות, פיונה. ולפיכך נמשלו ישראל פיונה. אמר נח,
כך יאות לנא למסבל כלא, בלא סרבנותא, ולפיכך וישלח את היונה.

קח) א"ר יוחנן בן נורי, נטל הקב"ה את שם בן נח, והפרישו לכהן עליון,
ולשרתו. והשרה שכינתו עמו, וקרא שמו מלפי צדק מלך שלם. והיה יפת
אחיו לומד תורה ממנו במדרשו, עד שבא אברהם, ולמד תורה במדרשו של
שם. ונתעסק הקב"ה באברהם, ונשתפחו כל האחרים. בא אברהם והתפלל לפני
הקב"ה, שישרה שכינתו תמיד בביתו של שם, והודה לו, שנאמר "אתה כהן
לעולם על דברתי מלפי צדק.

חלופי גרסאות

ט ו"א מסיף השיבוהו (דפוסים הראשונים). ו ו"א בו
(דפוסים הראשונים).

מסורת הזהר

ח (איוב לד) עקב כו צ"ב. ו (מ"א ז) שלח כו צ"מ.
ט (הושע ז). ו (תהלים קי) משפטים נו צ"ח ז"ח טו
ט"ג של"ד.

הסולם

וירח ה' את ריח הניחוח
קד) וא"ר בון, תרי וכו': (א"צ פירוש)
אמר נח, כך ראוי לנו לסבול הכל בלי מיאון
כמו היונה שסובלת מיתתה, ולפיכך וישלח
את היונה.

קח) א"ר יוחנן בן נורי וכו': (א"צ
פירוש).

א"ר

מאמר

הוא בכלל לא תנחשו ולא תעוננו, שאפילו
כל ניחוש שבעולם אסור.

קד) אלא א"ר חייא וכו': (א"צ פירוש).

קה) אמר ר' יוסי וכי וכו': (א"צ
פירוש).

קו) ולא רצה העורב וכו': (א"צ
פירוש).

(דפו"י דף כ"ב טור ד')

כד **מדרש** **נח** **הנעלם**
קט) א"ר יוחנן, והלא יפת הוא הגדול, למה נטל הבהונה. בשביל שהיה תמיד עוסק בתורה, ופירש מדרכי העולם. ומאין היה לו תורה. אלא אדם הראשון ידע התורה, והניחה בקבלה לשת בנו, ואח"כ באה ליד חנוך, עד שבא לשם והיה מתעסק תמיד בה.
קי) אמר לו ר' יוסי, אם התורה הייתה במדרשו של שם, למה הוצרך הקב"ה לצוות לכני נח אותן שבע מצות שנצטוו, שהרי בתורה נכתבו קודם לכן, * אלא א"ר יצחק, בשעה שהמבול בא לעולם, ונכנסו לתיבה, מרוב צערם נשתכחה משם, עד שבא הקב"ה וחיידש להם אותם שבע מצות.
קיא) א"ר יוסי, ח"ו לא נשתכחה התורה ממנו, אלא אמר הקב"ה, אם אומר להם שישמרו כל תורתך, יפרקו כל העול מהם, פאחרים שאמרו * ודעת דרכיך לא תפצנו. אלא אתן להם דברים מועטים, וישמרו אותם.
קיב) עד שיבוא מי שישמור כולה, והוא אברהם, שנאמר * עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרת מצותי חקותי ותורתך. דכיון שלמד משם התורה, קבל על עצמו שישמור התורה כולה, ולפיכך בירר * להם הקב"ה שבע מצות מן התורה כדי שישמרו אותם.

תאמר נח לא בקש רחמים על העולם

קיג) ת"ר, מה השיב הקב"ה לנח, כשיצא מן התיבה וראה כל העולם חרב, והתחיל לבכות עליו, ואמר, רבש"ע, נקראת רחום, היה לך לרחם על בריותיך.
קיד) השיבו הקב"ה, רעיא שטיא, כען אמרת דא, ולא בזמנא דאמרית לך בלישנא רכיכא, דכתיב * עשה לך תבת עצי גפר כו', ואני הנני מביא את המבול כו', לשחת כל בשר כו', ויאמר ה' לנח כו', כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, * כולי האי אתעפבית עמך, ואמרית לך, בדיל דתבעי רחמין על עלמא. ומכדין דשמעת דתשתיוזיב את בתיבותא, לא עאל בלבך בישותא

חלופי גרסאות

פ נ"א נטל הבהונה שם (דפוסים הראשונים). צ נ"א ל"ג להם (דפוסים הראשונים). ק נ"א כל (דפוסים הראשונים).

מסורת הזהר

פ (איוב כא) לעיל אות נח צ"ג. צ (בראשית כו) ויקרא עא צ"ג. ק (שם ו) לעיל אות ז צ"ג.

מאמר	הסולם	נח לא בקש רחמים על העולם
קט) א"ר יוחנן והלא וכו': (א"צ פירוש).	קיג) ת"ר מזה השיב וכו': (א"צ פירוש).	פ נ"א נטל הבהונה שם (דפוסים הראשונים). צ נ"א ל"ג להם (דפוסים הראשונים). ק נ"א כל (דפוסים הראשונים).
קי) אמר לו ר' יוסי וכו': (א"צ פירוש).	קיד) השיבו הקב"ה רעיא וכו': השיבו הקב"ה, רועה שוטה, עתה תאמר זה, ולא בזמן שאמרתי לך כלשון רכה, שכתוב עשה לך תבת עצי גופר וגו'. ואני הנני מביא את המבול וגו' לשחת כל בשר וגו' ויאמר ה' לנח וגו'. כי אתך ראיתי צדיק לפני	פ נ"א נטל הבהונה שם (דפוסים הראשונים). צ נ"א ל"ג להם (דפוסים הראשונים). ק נ"א כל (דפוסים הראשונים).
קיא) א"ר יוסי ח"ו וכו': (אין צריך פירוש).	קיב) עד שיבוא מי וישמור וכו': (א"צ פירוש).	פ נ"א נטל הבהונה שם (דפוסים הראשונים). צ נ"א ל"ג להם (דפוסים הראשונים). ק נ"א כל (דפוסים הראשונים).
קיב) עד שיבוא מי וישמור וכו': (א"צ פירוש).	קיג) ת"ר, מה השיב הקב"ה לנח, כשיצא מן התיבה וראה כל העולם חרב, והתחיל לבכות עליו, ואמר, רבש"ע, נקראת רחום, היה לך לרחם על בריותיך.	פ נ"א נטל הבהונה שם (דפוסים הראשונים). צ נ"א ל"ג להם (דפוסים הראשונים). ק נ"א כל (דפוסים הראשונים).
קיא) א"ר יוסי, ח"ו לא נשתכחה התורה ממנו, אלא אמר הקב"ה, אם אומר להם שישמרו כל תורתך, יפרקו כל העול מהם, פאחרים שאמרו * ודעת דרכיך לא תפצנו. אלא אתן להם דברים מועטים, וישמרו אותם.	קיד) השיבו הקב"ה, רעיא שטיא, כען אמרת דא, ולא בזמנא דאמרית לך בלישנא רכיכא, דכתיב * עשה לך תבת עצי גפר כו', ואני הנני מביא את המבול כו', לשחת כל בשר כו', ויאמר ה' לנח כו', כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, * כולי האי אתעפבית עמך, ואמרית לך, בדיל דתבעי רחמין על עלמא. ומכדין דשמעת דתשתיוזיב את בתיבותא, לא עאל בלבך בישותא	פ נ"א נטל הבהונה שם (דפוסים הראשונים). צ נ"א ל"ג להם (דפוסים הראשונים). ק נ"א כל (דפוסים הראשונים).
קיב) עד שיבוא מי וישמור וכו': (א"צ פירוש).	קיג) ת"ר, מה השיב הקב"ה לנח, כשיצא מן התיבה וראה כל העולם חרב, והתחיל לבכות עליו, ואמר, רבש"ע, נקראת רחום, היה לך לרחם על בריותיך.	פ נ"א נטל הבהונה שם (דפוסים הראשונים). צ נ"א ל"ג להם (דפוסים הראשונים). ק נ"א כל (דפוסים הראשונים).

(דפוס דף כ"ב טור ד' *) דף כ"ג טור א')

מדרש נח הנעלים כה
דעלמא, ועבדת תיבותא ואשתזבתא. וכען דאתאביד עלמא, פתחית פומך למללא קדמי בעיין ותחנונין.

קטו) כיון דתזא נח פה, הקריב עלוון וקרננין, דכתיב וינח מפל הבהמה השהורה ומפל העוף השהור ויעל עולות במזבת.

קטז) א"ר יוחנן, בא וראה מה בין הצדיקים שהיו לישאל אח"כ, ובין נח. נח לא הגין על דורו, ולא התפלל עליו פאברהם. דכיון דאמר הקב"ה לאברהם, ועקת סדום ועמורה פי רבה, מיד ויגש אברהם ויאמר. והרבה דברים פנגד הקב"ה, ועד ששאל שאם ימצא שם עשרה צדיקים, שיכפר לכל הדור בשבילם, ותשב אברהם שהיו " בעיר, עם לוט ואשתו וכניו וכנותיו, ותתניו, וילכן לא התפלל יותר.

קיז) בא משה ונהגין על כל הדור, כיון שאמר הקב"ה למשה, ישראל חטאו, סרו מהר מן הדרך. מה פתיב ביה, ויחל משה. מהו ויחל. מלמד שהתפלל עד שאחזתו חלחלה. רבנן אמרי, לא הניח משה להקב"ה, עד שנתן נפשו עליהם מן העוה"ז ומן העוה"ב. דכתיב, ועתה אם תשא תשאם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת.

קיח) א"ר יוסי מהקא, ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפריץ לפניו. וכן כל הצדיקים הגינו על דורם, ולא הניחו מדת הדין לשלוט בהם.

קיט) ונח התעכב עמו הקב"ה, ואמר ליה רבוי דברים, שמה בקש עליהם רחמים, ולא השגית, ולא ביקש עליהם רחמים, ועשה התיבה ונאכד כל העולם.

קכ) רבי אליעזר ורבי יהושע הוו יתבי בפלכי טבריא, א"ר יהושע, רבי, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו. אמר לו, אפילו הוא לא תשב בלבבו שימלט. משל, למוצא אשכול ענבים שאינם מבושלים, בין הבוסרים, דאלו הנה בין ענבים מבושלים, לא הוו כלום.

חלופי גרסאות

ר נ"א חד (מונקאטש). ו נ"א ליג יי (דפוסים הראשונים).
ת נ"א ולפיכך (דפוסים הראשונים). א נ"א הגין (דפוסים הראשונים). ב נ"א משה (דפוסים הראשונים). ג נ"א ר' אלעזר ור' שמעון (קראקא). ד נ"א הבסרים (דפוסים הראשונים).

מסורת הזוהר

ר (שם ח) לעיל אות פו צ"ב. ו (שמות לב) נח טו
צ"א ת"ז ת"ה בהשמטות קמב. ת (שם) נח טו צ"ה.
א (תהלים קו) וישב ה צ"ב.

הסולם

נח לא בקש רחמים על העולם
קיו) בא משה ונהגין וכו': (אין צריך פירוש).
קיח) א"ר יוסי מהכא וכו': (א"צ פירוש).
קיט) ונח התעכב עמו וכו': (א"צ פירוש).
קכ) רבי אליעזר ורבי יהושע וכו': ר"א ור"י היו יושבים בערים הסמוכות לטבריא (א"צ פירוש).

משמע

מאמר

לפני בדור הזה. כל כך נתעכבתי עמך, ואמרת לי, כדי שתבקש רחמים על העולם. ומאז ששמעת שאתה תנצל בתיבה, לא נכנס בלבך צער העולם, ועשית תיבה ונצלת. ועתה שנאכד העולם, פתחת פיך לדבר לפני בקשות ותחנונים.

קטו) כיון דתזא נח וכו': (אין צריך פירוש).

קטז) א"ר יוחנן בא וכו': (א"צ פירוש).

(דפוי"ך כ"ג טור א')

כו מדרש נח הנעלם

קכא משמע, דכתיב ^א כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. הול"ל צדיק לפני, מהו בדור הזה. כלומר, לפי הדור. ולפיכך לא בקש רחמים, אמר בלבבו ולואי שאבקש רחמים עלי ואמלט, וכל שפן ^ב שאתפלל על * אחרים.

קכב לבתר א"ר אליעזר, על כל דא, הנה ליה למתבע רחמין על עלמא קמי קודשא בריה הוא, דניחא ליה, מאן דאמר טבא על בניה.

קכג מנ"ל, מגדעון בר יואש, דלא הנה זכאי, ולא בר זכאי, ומשום דאמר טיבותא על ישראל, מה פתיב ביה. ^א ויאמר לו ה' לך בכתך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכתך זה. טיבותא דא דאמרת על בני, יהא לך חילא סגיא, לשיתבותהון מן דא דמדין.

קכד ועוד אר"א, אע"פ דיהוי צדיקא רבה מפל עלמא, ויימר בישא קמי קב"ה, אי דלטורין על ישראל, עונשיה סגיא מן פלהון. ולא אשפתנא צדיקא טבא פאליהו בכל דרא, ומשום דאמר דלטורין על ישראל, דכתיב ^א פי עזבו בריתך בני ישראל את מנפתותיך הרסו ואת נביאיך הרגו בתרב, ביה שעתא אכאיש סגיא קמיה.

קכה ת"ח מה פתיב ביה. ^א ויבט והנה מראשתיו עגת רצפים. מהו רצפים. אמר הקב"ה, בדין יאות למיכל, מאן דאמר דלטורין על בני.

קכו א"ר אליעזר, מאי דכתיב ^א וילך בכת האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלהים (הרבה) [תרב]. וכי בכת אכילת עוגת רצפים אזל כולי האי.

חלופי גרסאות

ה נ"א ל"ג שאתפלל (דפוסים הראשונים). ו נ"א ל"ג דא (קראקא). ז נ"א כתיב (קראקא).

מסורת הזהר

(ב) (בראשית ז) לעיל אות י צ"ה. (ג) (שופטים ו). (ד) (מ"א יט) לך קצט צ"ה. (ה) (שם). (ו) (שם) כי תשא טז צ"ט.

נח לא בקש רחמים על הנעלם

העולם, אם יאמר רע לפני הקב"ה או שטנה על ישראל, עונשו גדול מכולם. שלא מצאנו צדיק טוב כאלהו בכל הדור, ומשום שאמר שטנה על ישראל, שכתוב, כי עזבו בריתך בני ישראל את מזבתותיך הרסו ואת נביאיך הרגו בתרב. בה בשעה חרה לו הרבה.

קכה) ת"ח מה פתיב ביה וכו': בוא וראה, מה כתוב בו. ויבט והנה מראשותיו עוגת רצפים. מהו רצפים. אמר הקב"ה זה ראוי שיאכל, מי שאומר שטנה על בני.

קכו) א"ר אליעזר מאי וכו': אר"א מה שכתוב, וילך בכת האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלקים תרבה. שואל, וכי בכת אכילת עוגת רצפים הלך כל כך. אלא

הסולם

מאמר

קכא) משמע, דכתיב כי וכו': (א"צ פירוש).

קכב) לבתר א"ר אליעזר וכו': אח"כ אמר ר' אליעזר, עם כל זה, היה לו לבקש רחמים על העולם לפני הקב"ה. כי נוח לו להקב"ה, מי שאומר טוב על בניו.

קכג) מנ"ל מגדעון בר יואש: מאין לנו זה. מגדעון בן יואש. שלא היה צדיק, ולא בן צדיק, ומשום שאמר טוב על ישראל, מה כתוב בו. ויאמר לו ה' לך בכתך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכתך זה, היינו הטוב הזה שאמרת על בני, יהיה לך כח גדול להצילם מיד מדין.

קכד) ועוד א"ר אליעזר וכו': ועוד א"ר אליעזר, אע"פ שיהיה צדיק גדול מכל (דפו"י דף כ"ג טור א' * טור ב')

כז מדרש נח הנעלם
קכז אלא א"ר אליעזר, השליך הקב"ה דורמיטה על אליהו, והראהו ענינא דמשה, דיתיב קמיה ארבעין יממין וארבעין לילון, ומפדין דתהה תמן, עבדו ישראל ית עגלא. "ובגין דתהה ארבעין יממין וארבעין לילון דלחם לא אכל, ומיא לא שתי, לא אעדי מתמן עד דמחל להון קודשא בריה דהוא.
קכח א"ל "לאליהו, כך תהה לך למעבד, ועוד תהה לך למחזי, דאינון בני יבני רחמיאי, דקבילו אורייתא בטורא דחורב, ונדא הוא דכתיב, וילך בכת האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה. דתוא ענינא דמשה, דאישתהי קמיה ארבעין יממין וארבעין לילון. וענינא דישראל, דקבילו אורייתא בטורא דחורב. ונדא הוא דכתיב, "עד הר האלהים חרב.
קכט א"ר יצחק, לא זן אליהו משם, עד שנשבע לפני הקב"ה, להורות זכותן של ישראל תמיד. וכל מי שעושה זכות, הוא מקדים ואומר לפני הקב"ה, כך וכך עשה עכשיו פלוני. ואינו זן משם, עד שיכתבו זכותו דההוא גברא. דכתיב, "ויכתב ספר זכרון לפניו.
קל א"ר יהודה בן פזי, מה היה עונשו של נח, שיצא חגר ברגליו מן התיבה, ושכב ונתבזה, והתלוצץ עליו בנו, ועשה לו מה שעשה.
קלא א"ר אליעזר, בא וראה כמה יש לאדם ללכת בדרך ישרה. בא וראה מפני שנטל יעקב י הברכות מעשו ברמאות. תדע לך, שלא ניתן רשות לשום אומה בעולם להשתעבד בישראל, זולתי אומה של עשו.

חלופי גרסאות

ח נ"א ואע"ג (מונקאטש). ט נ"א אליהו (קראקא). י נ"א ל"ג בני (קראקא). כ נ"א הבכורה (קראקא).

מסורת הזהר

(ז) (שם) שם. ח) (מלאכי ג) מקן מה צ"ג.

הסולם

נח לא בקש רחמים על העולם
 זו אליהו משם עד שנשבע לפני הקב"ה להורות זכותם של ישראל תמיד. וכל מי שעושה זכות, אליהו מקדים ואומר לפני הקב"ה כך וכך עשה עתה פלוני. ואינו זן משם, עד שיכתבו זכותו של האיש. שכתוב, ויכתב ספר זכרון לפניו.
קל א"ר יהודה בן פזי וכו': אריב"פ, מה היה עונשו של נח. על שלא התפלל על דורו. הוא שיצא מן התיבה חגר ברגליו, ושכב ונתבזה, והתלוצץ עליו בנו, ועשה לו מה שעשה.
קלא א"ר אליעזר בא וכו': אריב"פ, בוא וראה, כמה יש לו לאדם ללכת בדרך ישרה. בוא וראה, מפני שלקח יעקב את הברכות מעשו ברמאות, תדע לך, שחשום זה, לא ניתנה רשות לשום אומה בעולם לשעבד את ישראל, זולתי האומה של עשו.

רבי

מאמר

קכז אלא א"ר אליעזר וכו': ומשיב, אלא ארי"א, השליך הקב"ה שינה על אליהו, והראהו ענין של משה, שישב לפניו ארבעים יום וארבעים לילה. ובזמן שהיה שם עשו ישראל את העגל. ומשום שהיה ארבעים יום וארבעים לילה, שלחם לא אכל ומים לא שתה, לא זן משם עד שמחל להם הקב"ה.
קכח א"ל "לאליהו וכו': א"ל הקב"ה לאליהו, כך היה לך לעשות, כמו משה. ועוד שהיה לך לראות שהם בני, בני האהובים שקבלו את תורתו בהר חורב. וזה הוא שכתוב, וילך בכת האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה, דהיינו שראה ענין של משה שנתעבב לפניו מ' יום ומ' לילה. וענין של ישראל, שקבלו התורה בהר חורב, וזהו שכתוב, עד הר האלקים חורב.
קכט א"ר יצחק לא וכו': ארי"א, לא (דפו"י דף כ"ג טור ב')

כה מדרש נח הנעלם

קלב) רבי פתח בכנסת ישראל כנגד הקב"ה, וישלח את העורב, דא"ר פנחס, כתיב, ויאמר דוד כו', קומו ונבדקה כי לא תהיה לנו פליטה מפני אבשלום. ואע"פ שברח, מאי כתיב ביה, מןמור לדוד בכרחו מפני אבשלום בנו. ואע"פ שהיה בורח ונגרש ממלכותו, לא מנע עצמו מלומר שירה לפני הקב"ה, ולשוב ולהתחנן לפניו. וישלח את העורב, זהו דוד, שהיה קורא עמהן תמיד בעורב.

קלג) דבר אחר, העורב שבא מיהודה, שנקרא עורב, שנאמר, אנכי אערבנו. הערב כתיב, בלא וא"ו. א"ר פנחס, למה נקרא שמו עורב, שהיה הולך בקהרים בעורב. והיינו דאמר לשאול, כפאשר ירדף הקרא בקהרים. אמר לו, שמתני להיות בקורא בקהרים, כתיב הקא קורא, וכתיב התם, לכני עורב אשר יקראו.

מאמר וישלח את העורב

קלד *) וא"ר פנחס, בא וראה מה בין מלכי יהודה למלכי ישראל. שלח הקב"ה לדוד, ונגרשהו ממלכותו, ומיד שב בתשובה לפני הקב"ה. ואל תתמה על זה, ואפילו מנשה מלך יהודה, שהיה רשע, מיד שב בתשובה לפני הקב"ה, ולקח אומנות אבותיו, ושב למלכותו.

קלה) וזהו שבא הכתוב להורות, וישלח את העורב, זה דוד, שהיה קורא תמיד בעורב, ושלתהו הקב"ה ממלכותו, והוציאו מביתו, ומה כתיב ביה. ויצא יצוא ושו"ב. דכתיב, ודוד עלה במעלה הזיתים עלה ובוכה וראש לו חפוי. היה יוצא ושב בתשובה, ומתודה על חטאתיו, ומבקש רחמים עליהם, וידע כי חטאתיו עשו לו שושלח ממלכותו ונגרש.

קלו) ובכל דבר ודבר דחטאה גרים במלכותו, או בישראל, היה תולה הדבר בו, והנה ידע שהוא היה גרים. עד יבשת המים, שהשיבוהו לא עליך הדבר, אלא אל שאול ואל בית הדמים.

<p>חלופי גרסאות</p> <p>ל נ"א קורא וכתיב לבני וליג הכא וליג התם (קראקא).</p>	<p>מסורת הזהר</p> <p>(ט) (ש"ב טו). י (תהלים ג) ויצא מד צ"ג ז"ח סז ט"ג שכ"ו, כ (בראשית מג) ויגש ז צ"ב, ל (ש"א כו). (ז) (תהלים קמו). ו (ש"ב טו) משפטים עז צ"ט.</p>
<p>וישלח את העורב</p> <p>קלד) וא"ר פנחס בא וכו': (א"צ פירוש).</p> <p>קלה) וזהו שבא הכתוב וכו': (א"צ פירוש).</p> <p>קלו) ובכל דבר ודבר וכו': (א"צ פירוש)</p>	<p>מאמר</p> <p>מאמר וישלח את העורב</p> <p>קלב) רבי פתח בכנסת וכו': (א"צ פירוש).</p> <p>קלג) דבר אחר העורב וכו': פירוש אחר. העורב דהיינו דוד, שבא מיהודה, שנקרא עורב. וכו' (א"צ פירוש).</p> <p>(דפו"י דף כ"ג טור ב' *) (טור ג)</p>

קלז ת"ח, דכתיב וַיְהִי רָעַב בְּיָמַי דָּוִד שְׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיִּבְקַשׁ דָּוִד אֶת פְּנֵי ה', דְּסָבַר דְּהוּא הָוָה גָּרִים, יֵא"ל הַקַּב"ה, לֹא עָלִיךָ זֶה אֲלָא עַל שְׂאוּל. עַד יִבְשֶׁת הַמַּיִם, הָיָה תּוֹלָה הַכֹּל בְּעַצְמוֹ, וַיִּמְדֵּד הָיָה שָׁב בַּתְּשׁוּבָה. וְאָז לֹא הוֹצֵרָךְ לַחֲזוֹר בַּתְּשׁוּבָה, שֶׁתִּדְבָר לֹא בָּא בְּשִׁבְלֹךְ. הַה"ד, וַיִּצְא יָצוּא וַיָּשׁוּב עַד יִבְשֶׁת הַמַּיִם, דְּאָזִי לֹא הָיָה הַדְּבָר תְּלוּי בּוֹ.

קלח א"ר פִּנְחָס, רָצָה הַקַּב"ה לְנַסּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, וּשְׁלַחֵם לְכָכֵל. שְׁנַאמֵר, וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ, זֶה כְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל. רָאָה מָה כְּתִיב בָּהּ, וְלֹא מִצְאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף רַגְלָהּ. שֶׁהַכְּבִיד עוֹלָה מִלֶּךְ בְּכָל, בְּרָעַב וּבְצָמָא וּבְהַרְיַגַת צַדִּיקִים הַרְבֵּה. וּמִשׁוּם כּוֹבֵד עוֹלָה, וַתִּשָּׁב אֵלָיו אֵל הַתִּיבָה, וַתְּחַרְרָה בַּתְּשׁוּבָה וַתִּקְבְּלָהּ.

קלט חֲטָאָה כְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל כְּמַתְחִלָּה, וַיּוֹסֶף לְהַגְלוֹתָם, שְׁנַאמֵר וַיּוֹסֶף שְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ, בְּגִלוֹת אַחֲרַת שָׁל יוֹן. דְּא"ר יְהוּדָה, גְּלוֹת יוֹן אַחֲשִׁיד פְּנִיחוֹן דְּיִשְׂרָאֵל כְּשׁוֹלֵי קִדְרָה.

קמ וּמְרוּב וְדוּחָקָם מַה כְּתִיב בְּבֵיהּ. וַתִּבָּא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עָרֵב. מַה לְעֵת עָרֵב, דְּלֹא הָוָה נִהְיָא לְהוֹן שְׁעֵתָא דְרוּחָא, כְּמָה דְהוּת עֲבִידָא בְּקַדְמִיתָא, וְאַתְקַטְלֵי צַדִּיקָא, וְאַתְחַשֵּׁף יִמָּמָא, וְאַעֲרִיב לְהוֹן שְׁמֵשָׁא וְלֹא יִכְלִין לְמִיקָם מִן גְּדָם דּוּחָקָא סְגִיָּא דְהוּי עֲלִיהוֹן, שְׁנַאמֵר וְאוּי לְנוּ כִּי פְנָה הַיּוֹם כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עָרֵב. כִּי פְנָה הַיּוֹם, אֲלוּ הֵן צַדִּיקָא הַמְּאִירִים כְּשֵׁמֶשׁ. כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עָרֵב, שְׁנִשְׂאָרוּ כְּעוֹלָלוֹת בְּצִיר וְזָהוּ לְעֵת עָרֵב וְלֹא בּוֹמֵן דְּנִהֲרִין לְהוֹן צַדִּיקָא כְּשֵׁמֶשָׁא.

קמא וְהִנֵּה עֹלָה זֵית טָרַף בְּפִיָּהּ. לוּלִי שֶׁהַעִיר הַקַּב"ה רוּחַ הַפְּתָנִים, שְׁהִיו מְדַלִּיקִין גְּרוֹת בְּשֶׁמֶן זֵית, אֲזִי אֲבָדָה פְּלִיטַת יְהוּדָה מִן הָעוֹלָם. וּבְכָל פַּעַם

חלופי גרסאות

ח נ"א מוסיף וכתוב ויבקש (דפוסים הראשונים). 1 נ"א ליג מן א"ל ער ער יבשת (קראקא). 8 נ"א צורה ודוחקה (דפוסים הראשונים). 9 נ"א בה (דפוסים הראשונים). 9 נ"א שעתא ורוחא כמה דהוה עבד (דפוסים הראשונים).

מסורת הזהר

(8) (שם כא) ז"ה פא ט"א שכ"ח. (9) (בראשית ח) ח"ג שח. ת"ז תס"ט. (9) (שם) לעיל אות יב צ"ח. (צ) (שם). (ק) (ירמיה ו) חיי שרה עה צ"ג. (1) (בראשית ח) לעיל אות טו צ"ל.

הסולם

מאמר

קלז ת"ח דכתיב ויהי וכו': (א"צ) להם מתחילה, ונהרגו צדיקים, ונחשך היום. והעריב להם השמש, ולא יכלו לעמוד מפני דוחק הגדול שהיה עליהם. שנאמר, אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום, אלו הם הצדיקים המאירים כשמש. כי ינטו צללי ערב, שנשארו כעוללות בציר, שאין איש מחשיב אותן. וזהו, לעת ערב. ולא בומן שהצדיקים מאירים להם כשמש.

קמא (קמא) והנה עלה זית וגו': (א"צ) פירוש).

קלח א"ר פנחס רצה וכו': (א"צ) ומרוב צערם ודוחקם וכו': ומרוב צערם ודוחקם, מה כתוב בו, ותבא אליו היונה לעת ערב. מהו, לעת ערב. היינו שלא היתה מאירה להם שעת הרוחה, כמו שנעשה (דפו"י דף כ"ג טור ג')

הנעלים נח מדרש 5
 ופעם שָׁבָה בתְּשׁוּבָה וְנִתְקַבְּלָה. א"ר פְּנַחְס, חוץ מן גְּלוּתָא רְבִיעָאָה, דְּעַדְיִין לא שָׁבָה, וְהַכֵּל תְּלוּי בתְּשׁוּבָה.
קמב וְא"ר פְּנַחְס, אֵין לָךְ בְּכָל פֵּעַם וּפֵעַם, שְׁלֵא הִתְעַפְּבַּה הַקְּב"ה גְּזוּר * דִּינָא שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שְׁבַע שְׁמִיטִין, וְשִׁבְעַ יוֹבְלוֹת, שְׁמָא תַחְזוֹר בתְּשׁוּבָה. הַה"ד,^ט וַיִּתְחַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרֵיכֶם, בַּר מִן קְדָמָי.

מְאֵמֵר גְּלוּת הָאֲחֵרוֹן אֵין לוֹ קֵץ וְזִמְן

קמג וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה, בְּגְלוּת אָדוּם. וְלֹא יִסְפָּה שׁוּב אֵלָיו עוֹד, דְּעַד הַיּוֹם לא תִּזְרָה בתְּשׁוּבָה, וְלֹא הִעִירָה רוּחָהּ. דְּא"ר פְּנַחְס, אֲלִמְלֵי תִּזְרָה בתְּשׁוּבָה לא נִשְׁתַּיְיְרָה בְּגְלוּת * יוֹמָא חַד. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כָּל הַגְּלוּת שְׁגָלְתָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, נִתַּן לָהּ הַקְּב"ה זְמַן וְקֶץ, וְנִתְעוֹרְרָה תְּמִיד בתְּשׁוּבָה, וְגְלוּת הָאֲחֵרוֹן אֵין לוֹ קֵץ וְזִמְן, אֲלֵא הַכֵּל תְּלוּי בתְּשׁוּבָה. * (שְׁנַאֲמֵר, ^ט) וְשַׁבְּתָ עַד ה' אֲלֵהֶיךָ וְשִׁמְעַתָּ בְּקוּלוֹ. וְכַתִּיב, ^ט אִם יִהְיֶה גִדְחָךְ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ ה' אֲלֵהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ.
קמד א"ל רַבִּי עֲקִיבָא, אִם כֵּן, הַיֵּאָף יְהֵא דָא לְהַתְעוֹרְרָא כּוֹלְהוֹן פְּתוּדָא בתְּשׁוּבָה, מֵאֵן דְּהוּי בְּסִיפֵי שְׁמַיָא, וּמֵאֵן דְּהוּא בְּסִיפֵי אַרְעָא, הֵיךְ יִתְחַבְּרוֹן כְּתוּדָא לְמַעְבַּד תְּשׁוּבָה.

קמוה אָמַר לוֹ רַבִּי אֲלִיעֶזֶר, חַיִּיךְ, דְּאֵי יַחְזוֹרוֹן בתְּשׁוּבָה רִישֵׁי כְּנִישְׁתָא, אוֹ כְּתוּדָא כְּנִישְׁתָא, וּבְזוֹתָם יִתְכַּנְּשׁ כָּל גְּלוּתָא, דְּקְב"ה אִיסְתְּכִי תְּדִירָא, אִימְתִי יַחְזוֹרוֹן, וַיַּעֲבַד לְהוֹן טְבָא, דְּכַתִּיב ^ט וְלֹכֵן יַחֲפָה ה' לַחֲנֻכְכֶם. מְחַכָּה תְּמִיד אִימְתִי יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה.

קמוז א"ר יוֹסִי, אִיתָא הָא, כְּהָא דְּא"ר פְּנַחְס, דְּכַתִּיב וְלֹא יִסְפָּה שׁוּב אֵלָיו עוֹד. לא נֵאֲמַר וְלֹא יִסְפָּה שׁוּב אֵלֶיךָ, אֲלֵא הִיא לא יִסְפָּה שׁוּב אֵלָיו, מִכְּלָל דְּהוּא מְזוּמֵן וּמְחַכָּה אִימְתִי תְּשׁוּבָה.

חֲלוּפֵי גְרַמְטוֹת

ז נ"א דינה (קראקא). ק נ"א מוסיף אלא יומא (מונקאטש).
 ר נוסח אחר בזכותה (ווינציא) נ"א בזכותא (קראקא).

מסורת הזהר

ש (בראשית ח) לעיל דף כא ט"א. ת (דברים ל) ויחי
 רנב צ"ב. א (שם) שמות מב צ"ב. ב (ישעיה ל). וישב
 טז צ"א.

גלות האחרון אין לו קץ וזמן

בתשובה, או בית כנסת אחד, יתקבצו בזכותם כל הגלות. כי הקב"ה מצפה תמיד מתי יחזרו בתשובה ויעשה להם טוב, שכתוב, ולכן יחכה ה' לחננכם, מחכה תמיד מתי יעשו תשובה.
קמו א"ר יוסי איתא וכו': אר"י זה הולך, כמו שאמר ר' פנחס, שכתוב, ולא יספה שוב אליו עוד. לא נאמר ולא יספ שוב אליה, שפירושו היה, שהקב"ה לא ישוב לישראל, אלא היא, ישראל, לא יספה שוב אליו. דהיינו שעוד לא שבו בתשובה. משמע, שהוא, הקב"ה, מוכן ומחכה מתי תשוב.

רבי

הסולם

קמב וְא"ר פְּנַחְס אֵין לָךְ וְכו': (א"צ פירושו).

מְאֵמֵר גְּלוּת הָאֲחֵרוֹן אֵין לוֹ קֵץ וְזִמְן

קמג וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה וְכו': (א"צ פירושו).

קמד א"ל רַבִּי עֲקִיבָא וְכו': א"ל רַבִּי עֲקִיבָא, א"כ, אֵיךְ יִהְיֶה זֶה, שִׁיתְעוֹרְרוּ בתְּשׁוּבָה כּוֹלֵם בִּיחָד. מִי שְׁהוּא בְּסוּף הַשָּׁמַיִם וּמִי שְׁהוּא בְּסוּף הָאָרֶץ, אֵיךְ יִתְחַבְּרוּ יַחַד לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה.
קמה אָמַר לֹ רַבִּי אֲלִיעֶזֶר וְכו': א"ל ר"א, חַיִּיךְ שְׂאֵם רֵאשֵׁי בֵּית הַכְּנֶסֶת יַחְזוֹרוּ (דפויי דף כ"ג טור ג' * טור ד')

מדרש **נח** **הנעלים** **לא**

קמזו רבי הנה יתיב יומא חד, ונתנה מסתפל בהא מילתא, דכתיב ^ט בצור לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו. אמר, מה דאמר משה דיהוי בסוף יומיא, כל אינון עקתין הא אתא, ^ס ותשובה עד כעין לא אתעבידא.

קמוח עד דהנה יתיב, אתא אליהו ז"ל, אמר ליה, רבי במאי אתעסקת. א"ל בהאי דאמרה תורה, דכד יתון עקתין לישראל בסוף יומיא, דיעבדון תשובה לאלתר, דכתיב באחרית הימים ושבת, ועד ^י כעין לא תבו בתיובתא.

קמט א"ל חייך רבי, בהאי מילתא אתעסק קב"ה יומא דין, ואתא מיכאל אפטרופסא רבה ^א דילהון, וכעי דאימתי יפקון בנוהי רחימוהי מתחות גלותא דאדום. ואמר, את פתבת באורייתך, דכד יסבלון אינון עונשייא על מה דעבדו, מאי כתיב. ^ב פי אל רחום ה' אלקיך.

קג א"ל, ייתי סמאל אפטרופסא דאדום ^ג ויטעין עמיה קמאי. אתא סמאל. וטעין ^ד מיכאל מלתא דא, ^ה כדבקדמייתא. אמר סמאל, מארי דעלמא, את הוא דאמרת דתהוי כנישתא דישאל תחות שולטנא דאדום, עד דיהון זכאין קמך, והא פלהון חייבין עד יומא דין.

קנא ביה שענתא אנזיפיה קב"ה, על דאמר דלטורא על בנוהי, וערק תלת אלפי מילין. ואמר למיכאל, מיכאל הוה לך למהוי שפיל לרישיה דקרא,

מסורת הזהר

א (דברים ד) כי תשא ט צ"ע. ד (שם) לך פה צ"ד. ש נ"א והתשובה עד כאן (דפוסים הראשונים). ת נ"א כאן (דפוסים הראשונים). א נ"א דילכך (וינציא). ב נ"א מטיף א"ל מיכאל (קראקא). ג נ"א וטעין (דפוסים הראשונים). ד נ"א ל"ג מיכאל (דפוסים הראשונים). ה נ"א כד קדמייתא מיכאל (דפוסים הראשונים).

ה'ופי גרמאות

מאמר

הפולם

גלות האחרון אין לו קץ וזמן יצאו בניו האהובים מתחת גלות אדום. ואמר, להקב"ה, אתה כתבת בתורה, כשיקבלו אלו העונשים על מה שעשו, מה כתוב, כי אל רחום ה' אלקיך.

קג) א"ל ייתי סמאל וכו': א"ל יבא סמאל המליץ של אדום, ויענה לו לפני. בא סמאל, ואמר מיכאל, דבר זה שאמר מקודם. אמר סמאל, רבוננו של עולם, אתה הוא שאמרת, שכנסת ישראל תהיה תחת ממשלת אדום, עד שיהיו כשרים לפניך, והרי כולם הם חייבים עד היום הזה.

קנא) ביה שענתא אנזיפיה וכו': בה בשעה גער בו הקב"ה, על שאמר שטנה על בניו, וברח ג' אלפי מילין. ואמר, הקב"ה, למיכאל: מיכאל, היה לך להשפיל לראש המקרא, שכתוב, ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו

קמזו רבי הוה יתיב וכו': רבי, היה יושב יום אחד, והיה מסתכל בדבר הזה. שכתוב, בצור לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו. אמר, מה שאמר משה שיהיה באחרית הימים, כל אלו הצרות, כבר באו, ותשובה, עד עתה עוד לא נעשתה.

קמוח עד דהוה יתיב וכו': בעוד שהיה יושב, בא אליהו ז"ל, אמר לו, רבי, במה אתה עוסק. א"ל, בזה שאמרה תורה, כאשר יבואו צרות לישראל באחרית הימים, יעשו מיד תשובה, שכתוב, באחרית הימים ושבת. ועד עתה עוד לא שבו בתשובה.

קמט א"ל חייך רבי וכו': א"ל, חייך רבי, בדבר הזה עסק הקב"ה ביום הזה. ובא מיכאל, המליץ הגדול שלהם, ושאל, מתי (דפוס דף כ"ג טור ד')

ל"ב מדרש נח הנעלם

דכתיב וְשָׁבַת עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעַתָּ בְּקוֹלוֹ, וְאַחֲרָיִךְ כְּתִיב כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ.
קנב) אָמַר מִיכָאֵל, מְאֵרִי דְעֵלְמָא, הָוּה לָךְ לְרַחֲמָא עֲלֵייהוּ, אַתְּ רַחוּם, וְכָךְ
אַתְּקִרְיָא. א"ל אִמְרָא אִמְרִיתִי בְּיוֹמָא דְאַתְּגִזְרָא דִּינָא קְדָמָי, עַד דִּי יְתוּבוּן.
וְאִי בְּנִישְׁתָּא דִּישְׁרָאֵל, אֶפְתַּח תְּשׁוּבָה כְּעִנָּא דְמַחְטָא, אָנָּא אֶפְתַּח לָהּ תְּרַעֲזִין
רְבָרְבִין.

קנג) רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, ת"ח, הָאִי דְכְּתִיב בְּיַעֲקֹב ^ח וַיִּזְוֶר יַעֲקֹב לְבָדוֹ
וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר. בֵּיהּ זִימְנָא וְאַתְּיְהָבָא רְשׁוּתָא לְכָל חִילֵי
דְשְׁמִיָּא, לְאִינוּן רְבָרְבִין דְאַתְּמַנּוּן עַל ז' מַלְכוּתָא, וְאַתְּפָרְשׁוּ אַלִּין לְשִׁלְטָאָה עַל
אַלִּין, וְאַתְּהָבַת רְשׁוּתָא וְשׁוּלְטָנָא לְרְבָרְבָא דְאַדּוּם, לְשִׁלְטָאָה עַל אִמְרִיָּא.
קנד) בֵּיהּ שְׁעָתָא מַה כְּתִיב. וַיִּזְוֶר יַעֲקֹב לְבָדוֹ, דְעַד כְּעֵן לֹא הוּוּ לִיהּ
^ח בְּנִימִין וְלֹא אֶפּוּטְרוּפוּסָא בְּשְׁמִיָּא.

קנה) וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ, דִּין הוּא סְמָאל, רְבָא דְאַדּוּם. וּבְעָא ^ט דִּיתְיִיְהִיב
יַעֲקֹב תַּחַת שְׁעִבּוּדָא דְאַדּוּם, וּמְשׁוּם זְכוּתָא רְבָרְבָא דִּיהוּהּ בְּיַעֲקֹב, לֹא וְאַתְּיִיְהִיב
בִּידֵיהּ.

קנו) א"ר יְהוּדָה, כִּי בֵּיהּ שְׁעָתָא אַתְּכַנְשׁוּ כָּל חִילָא דְשְׁמִיָּא, וּבְעוּ לְמִיטְעֵן
עִם סְמָאל, בְּגִינֵיהּ דְיַעֲקֹב. אָמַר קוּב"ה, לֹא אִיצְטְרִיךְ יַעֲקֹב לְשׁוּם חַד מִנְכוּן, הָא
זְכוּתֵיהּ דִּיטְעוּן יְעִמִּיהּ. מִדְּ וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ, טְעִין עִמִּיהּ.

חלופי גרסאות

ה) (בראשית לב) ב"א של צ"ב וישלח ג צ"ג.
ז) נ"א אתייהבת (דפוסים הראשונים). ז) נ"א מלכותא (קראקא)
ח) נ"א מלכותא (ווינציא). ח) נ"א בנין (ווינציא) ד"א בנין
ט) נ"א דאתייהבו (קראקא). י) נ"א אתייהבו (קראקא). כ) נ"א בה (דפוסים הראשונים). ל) בדפוס
קראקא חסר מן עמיה עד עמיה.

מסורת הזהר

הפוסים

גלות האחרון אין לו קץ וזמן
עוד לא היה לו בנימין, ומיכאל עוד לא היה
מליץ בשמים. פירוש. כי מרכבת המלכות,
הם ד' מלאכים מיכאל גבריאל אוריאל רפאל,
שכל אחד מהם ממונה על ג' מלאכים והם
י"ב. וכנגדם הם י"ב השבטים למטה, וכיון
שלא נגמרו י"ב השבטים, עוד לא הגינה עליו
המרכבה העליונה, שראשה הוא מיכאל.

קנה) וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ וכו': ויאבק
איש עמו. זה הוא סמאל שרו של אדום, ורצה
שיעקב ינתן תחת עולו של אדום. ומשום זכות
הגדולה שהיתה לייעקב, לא ניתן בידו.

קנו) א"ר יְהוּדָה בֵּיהּ וכו': אר"י, בה
בשעה נתאספו כל צבאות השמים, ורצו לענות
לסמאל בשביל יעקב. אמר להם הקב"ה, יעקב
אינו צריך לאף אחד מכם. הרי זכותו שישא
ויתן עמו. מיד ויאבק איש עמו. והיינו שהתוכח
עמו.

א"ר

מאמר

בקולו, ואח"כ כתוב, כי אל רחום ה' אלקיך.
ולא קודם שעשו תשובה.

קנב) אָמַר מִיכָאֵל מְאֵרִי וכו': אמר
מיכאל, רבון העולם, היה לך לרחם עליהם,
כי אתה רחום, וכך אתה נקרא. אמר לו, שבועה
נשבעתי ביום שנגזר הדין לפני שלא לגאלם
עד שישוּבוּ. ואם כנסת ישראל יפתחו בתשובה
כפתחו של מחט, אני אפתח להם שערים
גדולים.

קנג) רַבִּי יְהוּדָה אָמַר וכו': רי"א בוא
וראה, זה שכתוב ביעקב, ויותר יעקב לבדו
וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, בו בזמן
ניתנה רשות לכל צבאות השמים, לאלו השרים
שנתמנו על המלכות, ונבדלו אלו שימשלו על
אלו, וניתנה רשות וממשלה לשר של אדום
שישלוט על האומות.

קנד) בֵּיהּ שְׁעָתָא מַה וכו': בה בשעה
מה כתוב, ויותר יעקב לבדו. כי עד עתה
(דפוס דף כ"ג טור ד')

מדרש נח הנעלים לג
קנז א"ר יודא, ת"ח, מה פתיב ביה. וינרא פי לא יכול לו, דתהו
 סגיאה זכותיה, ולא זכיל ובטענותיה לאשתעבדא יעקב תחות ידא דאדום.
 מיד ויגע בכף ירכו. אלין אינון בנוהי נפקי ירכיה.
קנח ביה שעטא אתחלש יעקב, ולא זכיל למטען עמיה, דכתיב ותקע כף
 ירך יעקב בהאבקו עמו, באטענותיה עמיה. ואתיהבא רשותא לסמאל, לאשתעבדא
 בנוהי דיעקב תחות ידא דאדום, כל זימנא דיעברון על אנרייתא ע.

חלופי גרסאות
 ו נ"א סגיא (דפוסים הראשונים). 1 בטענותיה (דפוסים
 הראשונים). ו נ"א ואתיהבת (דפוסים הראשונים). ע ברפויי
 כתבו ע"כ מצאתי.

מסורת הוהר
 (1) (שם) ב"א קלג צ"ג.

גלות האחרון אין לו קץ וזמן
קנח ביה שעתא אתחלש וכו': בה
 בשעה נחלש יעקב, ולא היה יכול להתוכח
 עמו, שכתוב, ותקע כף ירך יעקב בהאבקו
 עמו, דהיינו בהתוכחו עמו. כי ניתנה רשות
 לסמאל לשעבד בניו של יעקב תחת ידו של
 אדום, כל זמן שיעברו על התורה.
 סליק פרשת נח

הפולם

מאמר
קנז א"ר יודא ת"ח וכו': אר"י, בוא
 וראה, מה כתוב בו, וירא כי לא יכול לו.
 כי זכותו היתה גדולה, ולא היה יכול להוכיח
 לו בדבריו, שישתעבד יעקב תחת יד אדום.
 מיד, ויגע בכף ירכו. אלו הם בניו יוצאי
 ירכו. דהיינו שדמו לו שבניו יוצאי ירכו
 יחטאו.
 (דפויי דף כ"ד טור א')

